

Netwerk afvalstoffenonderzoek 1991

Referentienummer 91-366
Dossiernummer 112322-22784
Datum oktober 1991
NP

Auteurs
Ir. B.L. van der Ven
Ir. L.M. Schrijnen

Trefwoorden
– afvalstof
– onderzoek
– netwerk
– programmering

Bestemd voor
Novem
RIVM

TNO-rapport

Netwerk afvalstoffenonderzoek 1991

Referentienummer 91-366
Dossiernummer 112322-22784
Datum oktober 1991
NP

Auteurs
Ir. B.L. van der Ven
Ir. L.M. Schrijnen

Trefwoorden
— afvalstof
— onderzoek
— netwerk
— programmering

Bestemd voor
Novem
RIVM

Nederlandse organisatie voor
toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek

TNO Milieu en Energie stelt zich ten doel om, gebaseerd op de noodzaak van een duurzame ontwikkeling van de maatschappij, door middel van onderzoek en advisering bij te dragen aan een goed milieubeheer, een verantwoord energiegebruik en een doelmatig beheer en gebruik van de ondergrondse natuurlijke hulpbronnen

Op opdrachten aan TNO zijn van toepassing de Algemene Voorwaarden voor onderzoeksopdrachten aan TNO, zoals gedeponeerd bij de Arrondissementsrechtbank en de Kamer van Koophandel te 's-Gravenhage.

Colofon

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de Novem in het kader van het Nationaal Onderzoekprogramma Hergebruik van afvalstoffen (NOH) onder contractnummer: 53410/0920.

Beheer en coördinatie van het NOH-programma berusten bij:

Novem: Nederlandse Maatschappij voor Energie en Milieu B.V.
St. Jacobsstraat 61, Postbus 8242, 3503 RE Utrecht
telefoon: 030-363413
contactpersoon: Ir. H.J.M. Kruijdenberg, programmamanager NOH.

RIVM: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne
Antonie van Leeuwenhoeklaan 9, Postbus 1, 3720 BA Bilthoven
telefoon: 030-743030
contactpersoon: Ir. M. de Weerd, projectleider NOH.

Het NOH geeft geen garantie voor de juistheid en/of volledigheid van gegevens, ontwerpen, constructies, produkten of produktiemethoden voorkomend of beschreven in dit rapport, noch voor de geschiktheid daarvan voor enige bijzondere toepassing.

Het onderzoek is uitgevoerd door de afdelingen Milieutechnologie en Industriële Veiligheid van het Instituut voor Milieu- en Energietechnologie van TNO-Milieu en Energie.

Meer informatie over dit rapport is verkrijgbaar bij:

IMET-TNO
Ir. B.L. van der Ven
Postbus 342
7300 AH Apeldoorn

De prijs van het rapport bedraagt f 50,-- inclusief BTW en verzendkosten.

Meer exemplaren zijn verkrijgbaar door overmaking van het betreffende bedrag op postgiro 416269 van IMET-TNO onder vermelding van ref.nr. 91-366

Samenvatting

Uit een eerdere inventarisatie blijkt dat er in Nederland meerdere regelingen zijn die tot doel hebben om het onderzoek van afvalstoffen te stimuleren. Het betreft hier onderzoekprogramma's die door of namens de overheid worden opgezet en uitgevoerd. Op grond van deze inhoudelijke inventarisatie is bij de verschillende betrokkenen (beheerders en stuurders) van deze onderzoekprogramma's de wens geuit om het netwerk van personen, die betrokken zijn bij de opzet en uitvoering van deze regelingen, in kaart te brengen.

Deze studie beoogt een inzicht te geven in het netwerk, de informatiestromen en de besluitvormingsstructuur van de belangrijkste onderzoekprogramma's op het gebied van afvalstoffen. Een dergelijk inzicht biedt de mogelijkheid om te komen tot gerichte voorstellen tot verbetering van de onderlinge afstemming.

De geselecteerde programma's zijn:

- Innovatiegericht Onderzoekprogramma Milieutechnologie/Recycling;
- Programmatische Bedrijfsgerichte TechnologieStimulering Milieutechnologie;
- EnergieWinning uit Afval en Biomassa;
- Nationaal Onderzoekprogramma Hergebruik van afvalstoffen;
- Stimuleringsregeling Milieutechnologie (afvalstoffen);
- Programma Preventie en Hergebruik van de Directie Afvalstoffen van VROM/DGM;
- CO₂ Reductieprogramma van de Directie Afvalstoffen van VROM/DGM;
- Algemeen onderzoekprogramma van de Directie Afvalstoffen van VROM/DGM;
- Interdepartementale werkgroep Toepassing van Afvalstoffen in de Bouwmaterialenindustrie en de Bouwnijverheid;

Het blijkt dat er grote verschillen bestaan in de opzet en werkwijze van de beschouwde programma's. Deze verschillen belemmeren in hoge mate een effectieve informatieuitwisseling en afstemming.

Voor wat betreft de huidige afstemming, c.q. informatieuitwisseling tussen de onderzoekprogramma's vervult de persoonsgebonden informatie een belangrijke rol. De programma's die door de Novem worden beheerd, worden onderling afgestemd zowel op programmatisch niveau als op uitvoeringsniveau. Bij de overige onderzoekprogramma's is er geen merkbare onderlinge afstemming op het niveau van de programmavoorbereiding.

In de uitvoeringsfase worden de onderlinge afstemmingsmogelijkheden meer gebruikt. Wel bestaat er de behoefte om deze afstemmingsmogelijkheden beter te benutten. Zo is er in dit verband de afspraak dat de titels van de projecten, die in uitvoering zijn, worden uitgewisseld tussen Novem en StiPT.

Het totale veld aan afstemmingsmogelijkheden kan worden weergegeven volgens bijgaande figuur.

Afstemming op → van ↓	Programma	Uitvoering	
Programma	Gebied afbakenen, synergie	P-P	P-U
		U-P	U-U
Uitvoering	Kan aanvraag elders worden ingediend?	Overlap vermijden	

Een zogenoemde P-P afstemming wordt belemmerd door de verschillen in oorsprong, vorm, status en doel van de verschillende onderzoekprogramma's. Een P-U afstemming is tot nu toe een ongebruikelijk fenomeen. Slechts binnen het eigen programma zal een dergelijke afstemming plaats vinden. Voor wat betreft de U-P afstemming mag aangenomen worden dat deze toegepast wordt. Resterende U-U afstemming als afstemmingsmogelijkheid.

Een interessante mogelijkheid tot afstemming biedt de zogenaamde clusterbenadering, zoals deze sinds enige tijd door het NOH wordt toegepast. Daarbij worden er overleggroepen geformeerd rond een afgebakend onderzoeksonderwerp. Voorbeelden zijn G.F.T., afvalverbranding en energie- en milieuvriendelijke produktontwikkeling. Een dergelijke overleggroep biedt een 'natuurlijk' platform om tot een uitwisseling van gegevens te komen. Voorgesteld wordt om deze aanpak verder uit te werken.

In het personennetwerk van de beschouwde programma's zijn ongeveer 150 personen, afkomstig van circa 50 organisaties, getraceerd. Vierenveertig personen zijn in twee of meer programma's actief. De rol van betrokkenen kan echter variëren van 'trekker' tot 'agendalid'.

Het NOH programma is het enige programma dat met elk der andere programma's een personele relatie onderhoudt. Overigens hoeft een personele relatie tussen programma's niet automatisch te leiden tot een optimale afstemming tussen de programma's. De positie van de persoon en de mate van betrokkenheid is daarbij doorslaggevend.

Indien de organisaties, waar de netwerkpersonen uit afkomstig zijn, als ingang wordt gekozen, dan wordt de relatie tussen de beschouwde programma's veel hechter. De onbekende factor hierbij is in hoeverre binnen één organisatie teruggekoppeld wordt tussen de verschillende netwerkpersonen.

Abstract

A previous inventory showed that several research programmes exist which are meant to stimulate R. & D in the field of wastes. These programmes are controlled by government. When discussing the results of this inventory the program-managers expressed their wishes to have insight into the network of persons in this field.

This report describes the network of persons, the flow of information and the main decision structure of the relevant programmes in the field of waste research. It might be expected that this kind of information will give an opportunity to improvements in the coordination between the programmes.

The selected programmes are:

- Innovation oriented Research on Environmental Technology;
- Programme for Stimulation of Environmental Technology in Industry;
- Energy from Waste and Biomass;
- National Research Programme on Reuse;
- Grant Regulation on Environmental Technology;
- Programme on Prevention and Reuse of the Ministry of the Environment;
- Programme on Reduction of CO₂ of the Ministry of the Environment;
- Research Programme of the Ministry of the Environment;
- Task force for use of Wastes in Building Materials and Civil Constructions.

It appears that large differences in structure and working method exist between the programmes. These differences impede an effective exchange of information and coordination.

The present exchange of information depends highly on personal contacts. The programmes which are managed by the Novem are attuned to each other both on program level and execution level.

The other programmes don't show a significant attunement on the program level. However, on execution level these possibilities of coordination and attunement are more easily used. Nevertheless, the need for improvements exist. An example of the kind of measures which can be considered is the agreement between Novem and StiPT to exchange titles of granted projects.

The field of attunement possibilities is illustrated in the next figure.

Attunement on → from ↓	Programming	Execution
Programming	Definition of area synergy	To use results for new programme
		P-P P-E
Execution	Proposal covered by other programme?	To avoid overlap
		E-P E-E

An P-P attunement is hampered by the differences in origin, design, status and goal of the programmes. An P-E attunement is unknown phenomena up till now. Only within the same programme the results will be used for the definition of a new programme. It might be expected that the E-P attunement is frequently used. Remains the E-E attunement.

An interesting opportunity for attunement and coordination offers the so called 'cluster' approach. This approach is used by the NOH programme. Consultation groups for specific work-areas are being installed. Examples of these areas are the organic fraction from household waste, waste incineration and product design. This kind of a consultation group offers a natural opportunity for exchange of information. This study recommends to extend this approach.

The network consists of at least 150 persons, from fifty organisations. Forty four persons are active in two or more programmes. But their level of activity may vary.

The NOH programme is the only programme which has personal contacts with all other programmes. However, a personal relation between two programmes does not guarantee an attunement. The degree of concern is decisive. In case the organizations, instead of persons, are selected as the 'entrance' for the network, the relations between the various programmes become more tight. The unknown factor is to which extend information about one programme is 'horizontally' available in the organization.

Inhoudsopgave

	Colofon	2
	Samenvatting	3
	Abstract	5
1	Inleiding	9
1.1	Doel, opzet en werkwijze van het project	9
2	Procesmatige beschrijving van de onderzoekprogramma's	11
2.1	Innovatiegericht Onderzoekprogramma Milieutechnologie Recycling (IOP/MT/R)	13
2.2	Subsidieregeling Programmatische Bedrijfsgerichte Technologie Stimulering Milieutechnologie (PBTS/MT)	15
2.3	Energie Winning uit Afval en Biomassa (EWAB)	16
2.4	Nationaal Onderzoekprogramma Hergebruik van afvalstoffen (NOH)	18
2.5	Stimuleringsregeling Milieutechnologie (afvalstoffen) (STMTA)	20
2.6	Onderzoekprogramma van de Directie Afvalstoffen van het Directoraat Generaal Milieu van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM-DGM/A)	22
2.7	Interdepartementale werkgroep toepassing van afvalstoffen in de bouwmaterialenindustrie en de bouwnijverheid (ITABB)	26
3	Betrokkenen	28
3.1	Personen die bij twee of meer programma's betrokken zijn	29
4	Resultaten en Evaluatie	30
4.1	Inleiding	30
4.2	Informatie in de programmeringsfase	30
4.3	Informatie in de uitvoeringsfase	33
4.4	Besluitvorming	34
4.5	Het personen netwerk	35
4.6	Een nadere analyse	38
4.7	Een schets van een informatieuitwisselingsplan	41
5	Conclusies	43
6	Literatuur	44
7	Verantwoording	45

Inhoudsopgave

Bijlagen

- 1 *Checklist*
- 2 *Geïnterviewden*
- 3 *Grafische beschrijving van de totstandkoming van de
beschouwde onderzoekprogramma's en overzicht van
betrokkenen per programma*
- 4 *Namenlijst (in separate band)*

1 Inleiding

Uit een door de hoofdgroep TNO-Milieu en Energie uitgevoerde inventarisatie van de stimuleringsactiviteiten van de Rijksoverheid op het gebied van het afvalstoffenonderzoek [literatuur 1] is gebleken, dat er binnen dit onderzoek tenminste 16 verschillende 'programma's' herkend kunnen worden. Daarnaast bestaat er nog een aantal 'programma's' dat niet rechtstreeks door de Rijksoverheid wordt aangestuurd. Het totale veld is derhalve redelijk complex te noemen. In een dergelijk krachtenveld is het niet uitgesloten, dat er zowel op programmatisch niveau als op projectniveau sprake is van een zekere mate van overlap en in ieder geval een noodzaak tot afstemming. Die noodzaak is mede gebaseerd op de constatering dat de totale financiële stimulering op afvalstoffen-gebied van overheidswege in 1990 circa f 70 miljoen bedragen heeft en dat daarnaast door uitvoerenden nog een bijdrage van circa f 30 miljoen is geleverd.

Tijdens een in mei 1990 gehouden workshop zijn de bevindingen van bovengenoemde inventarisatie bediscussieerd [literatuur 2]. Daarbij zijn zowel inhoudelijke als meer organisatorische onderwerpen aan de orde geweest. Met name de onderwerpen kennisuitwisseling en afstemming kregen aandacht. De volgende conclusie werd getrokken:

- Er is behoefte aan een inventarisatie van het huidige netwerk op het gebied van afvalstoffenonderzoek. Deze inventarisatie verschaft een basis voor een kritische evaluatie en voorstellen tot verbetering.

Afgesproken werd dat het NOH het voortouw zou nemen teneinde deze inventarisatie te doen uitvoeren. Op grond van deze afspraak heeft het NOH TNO opdracht gegeven om het netwerk en de informatiestromen en informatiebehoefte in kaart te brengen.

In dit rapport zijn de resultaten van de inventarisatiefase van dit project gepresenteerd. In dit eerste hoofdstuk wordt nader ingegaan op de opzet en doelstelling van het project. Hoofdstuk twee geeft op verscheidene wijzen een beschrijving van de geselecteerde programma's, waarna in hoofdstuk 3 een overzicht volgt van de betrokkenen (het 'netwerk'). In hoofdstuk 4 worden de resultaten van de inventarisatie nader geanalyseerd. Hoofdstuk 5 geeft de conclusies en aanbevelingen over en aan het afvalstoffenonderzoeksveld. Het rapport sluit af met een literatuur overzicht.

1.1 Doel, opzet en werkwijze van het project

Doel van het project Netwerk Afvalstoffenonderzoek is het zichtbaar maken van de wijze van de voorbereiding en uitvoering van zowel de programma's als de projecten en bovendien van de kennisoverdracht van geselecteerde programma's, zodanig dat gerichte voorstellen tot verbetering van de onderlinge afstemming mogelijk zijn.

Het project is gefaseerd uitgevoerd. In de eerste fase stond de inventarisatie centraal. In eerste instantie werden van de zestien in de 'Inventarisatie stimuleringsactiviteiten van de overheid op het gebied van hergebruik van afvalstoffen' [literatuur 1] genoemde onderzoekprogramma's een aantal relevant geachte programma's geselecteerd. Criteria hiervoor zijn geweest de omvang van het programma, of dat deel van het programma dat met afvalstoffenonderzoek te maken heeft en de relevantie van het programma voor het veld. Op grond van deze procedure werd een negental programma's geselecteerd.

Aan de hand van een checklist met onderwerpen zijn er interviews gehouden met betrokkenen op het programmeringsniveau en op het projectenniveau. Op grond hiervan werd een programmabeschrijving gemaakt van de geselecteerde programma's. Daarnaast is bij een aantal andere betrokkenen detail-informatie ingewonnen. De genoemde checklist is opgenomen in bijlage 1. Bijlage 2 geeft een overzicht van de geïnterviewden.

Na een globale beschrijving van elk programma, vormde de optiek van de geïnterviewde op de programmerings- en uitvoeringsfase, met name ten aanzien van de aspecten *wording*, *besluitvorming* en *informatiegebruik* de kern van de interviews.

In de tweede stap van de eerste fase werd de uitkomst hiervan geanalyseerd en met de opdrachtgever geëvalueerd. In dit rapport treft u de conclusies hiervan aan.

2 Procesmatige beschrijving van de onderzoekprogramma's

De in beschouwing genomen onderzoekprogramma's worden in dit rapport op een aantal verschillende wijzen beschreven. In de eerste plaats wordt er in dit hoofdstuk een korte beschrijving van elk programma gegeven. Daarna volgt per programma het informatiegebruik en de informatiebehoefte. In een procesmatige (grafische) beschrijving wordt vervolgens het wordingsproces van meerjarenplannen en jaarplannen en het besluitvormingsproces annex adviestraject over projectvoorstellen aangegeven. In deze beschrijving zijn per processtap ook waar mogelijk de actoren en de informatiestromen aangegeven. Tenslotte volgt per programma een overzicht van de betrokkenen in de overleggroepen in de programmerings- dan wel uitvoeringsfase. De laatste twee beschrijvingen zijn in de bijlage 3 opgenomen.

Voor een inhoudelijke beschrijving van de programma's wordt verwezen naar het eindrapport van het inventarisatieproject [literatuur 1].

De volgende negen programma's worden beschreven:

5. Innovatiegericht Onderzoekprogramma IOP-Milieutechnologie/Recycling (IOP/MT/R).
6. Subsidieregeling Programmatische Bedrijfsgerichte Technologie Stimulering Milieutechnologie (PBTS/MT).
7. EnergieWinning uit Afval en Biomassa (EWAB).
8. Nationaal Onderzoekprogramma Hergebruik van afvalstoffen (NOH).
9. Stimuleringsregeling Milieutechnologie (afvalstoffen) (STMTA).
10. Onderzoekprogramma Directie Afvalstoffen VROM-DGM Programma Preventie en Hergebruik (A/P&H).
11. Onderzoekprogramma Directie Afvalstoffen VROM-DGM CO₂ reductie programma (A/CO₂).
12. Onderzoekprogramma Directie Afvalstoffen VROM-DGM Algemeen onderzoekprogramma (A/ALG).

13. Interdepartementale werkgroep Toepassing van Afvalstoffen in de Bouwmaterialenindustrie en de Bouwnijverheid (ITABB).

De volgorde waarin de programma's behandeld worden is gebaseerd op de volgende clustering van sturings- en beheersorganisaties:

	Sturing	Beheer
1. IOP/MT/R	EZ	StiPT
2. PBTS/MT	EZ	StiPT
3. EWAB	EZ	Novem
4. NOH	EZ en VROM	Novem en RIVM
5. STMTA	VROM	Novem
6. A/P&H	VROM	VROM-DGM/A
7. A/CO ₂	VROM	VROM-DGM/A
8. A/ALG	VROM	VROM-DGM/A
9. ITABB	EZ, VROM, V&W, LNV	VROM-DGM/A

2.1 Innovatiegericht Onderzoekprogramma Milieutechnologie Recycling (IOP/MT/R)

2.1.1 Beschrijving van het programma

Het Innovatiegericht Onderzoekprogramma IOP-Milieutechnologie is een van de negen Innovatiegerichte Onderzoekprogramma's. Door middel van een IOP wordt het wetenschappelijk onderzoek op universiteiten en instituten georiënteerd op de behoeften van het bedrijfsleven. Binnen het IOP-Milieutechnologie is het 'sub-programma' *recycling* actief in het afvalstoffenonderzoek. Het IOP richt zich op:

- herkenning en scheiding;
- compatibilizers en
- thermische verwerkingstechnieken.

Het IOP/MT/Recycling richt zich daarbij op de volgende van de in de 'Notitie inzake preventie en hergebruik van afvalstoffen' aangegeven afvalstromen: batterijen, straalgrit, spuitafval, bouw- en sloopafval, verpakkingsafval, kunststofafval, huishoudelijk afval, kantoor-, winkel- en dienstenafval, grof huisafval, autobanden, autowrakken en shredderafval.

Het meerjarenprogramma IOP/MT/recycling 1991-1994 is als volgt tot stand gekomen. Externe adviseurs: IVAM, RIVM en CIVI, deden voorstellen voor te behandelen technologiegebieden op basis van een inventarisatie bij de industrie en de onderzoekinstellingen. De programmavoorbereidingscommissie selecteerde vervolgens een aantal technologiegebieden en liet het CIVI een voorstel maken voor een meerjarenprogramma recycling.

Daarna vindt er in het programmacollege Milieutechnologie afstemming plaats van het meerjarenprogramma met de andere IOP's, waarna goedkeuring is gevolgd. Het meerjarenprogramma wordt tenslotte vastgesteld door de stuurgroep IOP.

Op basis van dit meerjarenprogramma worden door de werkgroep recycling onderzoekprojecten geïnitieerd. Geselecteerde projectvoorstellen vormen tezamen met een aantal kennisoverdrachtsactiviteiten een jaarwerkplan. Dit jaarwerkplan wordt goedgekeurd door het programmacollege Milieutechnologie en vastgesteld door de stuurgroep IOP, waarna publikatie in de Staatscourant volgt.

Onder leiding van de werkgroep Recycling initieert de programmabeheerder StiPT middels een marketingmix (waaronder een nieuwsbrief) onderzoekprojecten. Binnenkomende projectvoorstellen worden voorgelegd aan de werkgroep Recycling voor een 'integrale selectie'. Per project wordt een industriële begeleidingscommissie ingesteld en een projectadviseur van StiPT volgt de werkzaamheden.

De werkgroep Recycling draagt zorg voor de kennisoverdracht en netwerkvorming.

De formele besluitvorming is dus als volgt:

- werkgroep Recycling stelt voor;
- programmacollege Milieutechnologie keurt goed;
- stuurgroep IOP beslist.

2.1.2 Informatiegebruik en -behoefte IOP Milieutechnologie Recycling

De volgende informatie wordt gebruikt:

- informatie over andere op recycling gerichte onderzoekprogramma's (zoals het NOH);
- NMP, NMP+, Notitie inzake preventie en hergebruik van afvalstoffen;
- kennis bij onderzoekinstellingen en in de industrie;
- persoonsgebonden informatie in de programmavoorbereidingscommissie, de werkgroep recycling, het programmacollege Milieutechnologie, in de stuurgroep IOP en het beheersorgaan StiPT.

Het programmacollege Milieutechnologie is ook het college dat de beoordeling doet van de projecten binnen de PBTS-Milieutechnologie.

Er is regelmatig overleg tussen de beheerders en Novem, RIVM en VROM-DGM.

Een wens is een overzicht van experts binnen het RIVM.

2.2 Subsidieregeling Programmatische Bedrijfsgerichte TechnologieStimulering Milieutechnologie (PBTS/MT)

2.2.1 Beschrijving van het programma

De doelstelling van de subsidieregeling Programmatische Bedrijfsgerichte TechnologieStimulering PBTS-Milieutechnologie is het bevorderen van onderzoek naar en demonstratie van nieuwe technologie met een hoog milieuelement. Daarnaast geldt als aanvullende doelstelling voor demonstratieprojecten: het bevorderen van projecten waarin de gebruiker/afnemer van de nieuwe technologie samenwerkt met de aanbieder van milieutechnologie. Het 'programma' richt zich niet op een specifieke afvalstroom.

De voorbereiding van de PBTS/MT is vergeleken met bijvoorbeeld het IOP/MT/R eenvoudig. EZ stelt in overleg met VROM en StiPT jaarlijks de subsidieregeling vast.

EZ stelt, in overleg met VROM en StiPT het jaarlijkse programma vast.

De besluitvorming is als volgt:

- EZ beslist over het programma;
- StiPT geeft een preadvies over de projectvoorstellen;
- Het programmacollege Milieutechnologie geeft vervolgens een relatief oordeel.

De best beoordeelde projecten worden -tot uitputting van de beschikbare subsidiegelden- uitgevoerd.

2.2.2 Informatiegebruik en -behoefte bij PBTS-Milieutechnologie

Door de eenvoudige voorbereiding van het programma dient er een goede beoordeling van de projectvoorstellen te zijn. Dit gebeurt door de persoonsgebonden kennis van de beheerders binnen StiPT en de leden van het programmacollege Milieutechnologie.

Er wordt expliciet afgestemd met NOH, KWS-2000 en de Stimuleringsregeling Milieutechnologie. De PBTS/MT kent een anticumulatiebeding.

De volgende informatie wordt gebruikt:

- NMP, NMP+;
- kennis in universiteiten, industrie en onderzoekinstellingen;
- persoonsgebonden informatie in het programmacollege Milieutechnologie.

2.3 EnergieWinning uit Afval en Biomassa (EWAB)

2.3.1 Beschrijving van het programma

Doel van het EWAB-programma is het bevorderen van de toepassing van afval en biomassa als energiebron, door uitvoering van demonstratieprojecten waarmee wordt aangetoond, dat uit afval en biomassa op economische en milieuhygiënisch verantwoorde wijze energie kan worden gewonnen en het verbeteren van het rendement van grootschalige afvalverbrandingsinstallaties. Het programma richt zich op afvalstoffen en restfracties, waaruit thermische of biologische energie gewonnen kan worden.

Het meerjarenprogramma komt tot stand, nadat er in de eerste plaats in opdracht van de afdeling programma- en strategieontwikkeling van de programmabeheerorganisatie Novem door een extern bureau een *inventarisatie* is gehouden, van zowel het programma als de externe ontwikkelingen. Trefwoorden hierin zijn: stand der techniek, rol van de overheid, overheidsprogramma's. Op deelterreinen worden soms specifieke verkenningen uitgevoerd. Tevens worden de in het kader van het programma uitgevoerde projecten in het licht van de doelstellingen *geëvalueerd* en worden er in het licht van het geformuleerde overheidsbeleid toekomstige doelstellingen geformuleerd. Overigens is 1991 het eerste jaar waarin met een meerjarenprogrammering gewerkt zal worden.

In de derde stap wordt een uitgangspunten notitie opgesteld en ter standpuntbepaling aan EZ aangeboden. EZ vraagt daartoe advies aan de AER. Het plan van aanpak van de 'Taakgroep verbetering rendement afvalverbrandingsinstallaties' is een van de bepalende stukken voor het meerjarenplan. Op grond hiervan geeft EZ aanwijzingen aan de beheerder om tot een programma te komen.

Tenslotte wordt het programma door de d.g. of plaatsvervangend d.g. van EZ-DGE goedgekeurd. De beheerder werkt het programma uit in een jaarplan.

De programmauitvoering wordt vanuit de beheerder geïnitieerd middels een brochure, een mailing en publikaties in vaktijdschriften. Projectvoorstellen worden door de beheerder beoordeeld, waarbij afstemming met het NOH, de stimuleringsregeling Milieutechnologie (afvalstoffen), het programma energievoorziening en het programma agrarisch sector plaats vindt.

2.3.2 Informatiegebruik en -behoefte EWAB

Het is niet expliciet aangegeven welke informatie er gebruikt wordt.

Kern onderwerpen hierin zijn:

- stand der techniek;
- rol van de overheid en;
- andere overheidsprogramma's.

Er wordt afgestemd op het NOH en de Stimuleringsregeling Milieutechnologie (afvalstoffen). De persoonsgebonden kennis binnen Novem wordt middels voortdurende afstemming gebruikt. Ook de 'Taakgroep verbetering rendement afvalverbrandingsinstallaties' is een kennisbron.

Daarnaast vormen:

- Nota Energiebesparing en;
- NMP(+);

de belangrijkste beleidsuitgangspunten.

Er is geen behoefte aan meer kennis van andere dan de hier genoemde programma's. Dit vindt zijn oorzaak in de veronderstelling, dat er nauwelijks sprake van overlap met andere dan de hier genoemde programma's is.

2.4 Nationaal Onderzoekprogramma Hergebruik van afvalstoffen (NOH)

2.4.1 Beschrijving van het programma

De doelstelling van het Nationaal Onderzoekprogramma Hergebruik van afvalstoffen (NOH) is, conform het programmavoorstel 1991 voor de jaren 1988-1992 als volgt: 'Door middel van onderzoek en ontwikkeling het ontstaan van afvalstoffen verminderen, het hergebruik te bevorderen om daarmee de milieubelasting en het grondstoffengebruik te verminderen en om energie op indirecte wijze te besparen en op directe wijze te winnen.

Het programma richt zich op de niet chemische, niet radioactieve en niet inerte afvalstoffen, dat wil zeggen afvalstoffen die energieinhoud hebben en/of hoogwaardige grondstoffen -met een redelijk volume- bevatten die terug te winnen zijn.

De programmering van het NOH is aan verandering onderhevig. Achtereenvolgens worden hier beschreven:

- de meerjarenprogrammering;
- de jaarprogrammering;
- de programmauitvoering.

Een mogelijk komende verandering is bijvoorbeeld het overgaan tot voortschrijdende meerjarenplannen.

De *meerjarenprogrammering* kent vier fasen. De eerste fase betreft een aan een extern bureau uitbestede **inventarisatie** van de resultaten van het vorige programma. In de tweede fase is een aan een extern bureau uitbestede **evaluatie** waarin ook behoeften voor de toekomst in kaart gebracht worden. Onder regie van een van de leden van de evaluatiecommissie van Novem wordt vervolgens in de derde fase door een werkgroep (RIVM, Novem, externen zoals: Shell, DHV, TNO) een meerjarenprogramma opgesteld. In een laatste fase stelt de stuurgroep NOH het meerjarenprogramma vast. Overigens volgt na elke fase een toets door de stuurgroep.

Op grond van het meerjarenprogramma en actuele beleidsstukken stellen de beheerders van het NOH (RIVM en Novem) een voorstel-*jaarprogramma* op. Na goedkeuring hiervan door EZ en VROM werd dan een jaarprogramma opgesteld. EZ en VROM stelden dit jaarprogramma vervolgens formeel vast.

De *programmauitvoering* kent twee parallelle trajecten. Enerzijds wordt het programma via een mailing en in tijdschriften bekend gemaakt. Anderzijds is er een apart traject voor tenders op specifieke gebieden. Beide trajecten monden uit in projectvoorstellen. De ongevraagde projectvoorstellen worden eerst formeel getoetst door RIVM en Novem op het toepasselijk zijn van het project in het programma. Daarna volgt voor alle projectvoorstellen een inhoudelijke toetsing door andere andere RIVM. Dit advies wordt voorgelegd aan de beheerders (RIVM en Novem), welke besluiten over toekenning van subsidie.

2.4.2 Informatiegebruik en -behoefte NOH

De volgende informatie wordt ten behoeve van de programmering van het NOH gebruikt.

- nota energiebesparing;
- NMP(+);
- notitie inzake preventie en hergebruik van afvalstoffen;
- rapportages afgeronde projecten;
- raamplannen van RMNO en NLRO;
- diverse nota's RIVM;
- handelingen Tweede Kamer der Staten Generaal;
- plannen, convenanten en implementatie;
- andere Novem-programma's zoals EWAB en STMTA;
- EZ-hoofdlijnen notitie met wensen, per jaar, per programma;
- eind van het jaar komen er ook veel gevraagde en ongevraagde ideeën van onderzoeksinstituten;
- COLA-werkgroep;
- interdepartementaal overleg Milieuvriendelijk Produktontwerp;
- overleggroep mestvergisting;
- IEA programma.

Met StiPT is geen optimale informatieuitwisseling, in verband met geheimhoudings aspecten bij hun projecten, maar RIVM is betrokken bij de projectbeoordeling voor StiPT. Hierbij wil het RIVM ondermeer PROVIS gaan gebruiken. Dit is een project informatie systeem met als doel een overzicht te geven van de projecten binnen IOP/MT/R, NOH en StiPT.

In het kader van informatieuitwisseling en afstemming is er binnen het NOH-programma sprake van een nieuwe ontwikkeling. Sinds enige tijd bestaan er 'overleggroepen' op specifieke onderzoeksterreinen. Dit overleg heeft min of meer het karakter van een vrijwillig coördinatieoverleg. Deelnemers zijn andere betrokken programmabeheerders en beleidsfunctionarissen. Op dit moment functioneren er drie 'overleggroepen' (zogenoemde clusters) op het gebied van G.F.T.-verwerking, afvalverbranding en energie- en milieuvriendelijke produktontwikkeling. Gedacht wordt aan een nieuw te vormen cluster op het gebied van 'kunststoffen'.

Een belangrijke doelstelling van dit overleg is onder andere het inventariseren van voorgestelde projecten, van lopend onderzoek en van afgesloten onderzoek. Bovendien biedt een dergelijk platform de gelegenheid om desgewenst tot afstemming te komen op programmavoorbereidings- en uitvoeringsniveau.

Voorlopig zijn er twee inventarisaties verschenen [literatuur 11 en 12].

De wens is uitgesproken om informatie van projecten uit te wisselen. Bovendien is er behoefte aan een 'Who is Who' in de afvalstoffenonderzoekprogrammering.

2.5 Stimuleringsregeling Milieutechnologie (afvalstoffen) (STMTA)

2.5.1 Beschrijving van het programma

Sinds januari 1989 biedt de Stimuleringsregeling Milieutechnologie de mogelijkheid om nieuwe ontwikkelingen op het gebied van milieutechnologie financieel te stimuleren. Daarbij is het Afvalstoffenprogramma één van de programma-onderdelen. De aandacht is hierbij gericht op chemisch afval. Haalbaarheidsstudies, ontwikkelingsprojecten en demonstratieprojecten kunnen daarbij ondersteund worden.

De Stuurgroep Milieutechnologie is het overlegplatform voor het totale kader van de regeling. Met name de beleidsmatige en organisatorische aspecten krijgen hierbij aandacht. De inhoudelijke aspecten worden primair door de directie Bestuurszaken van VROM-DGM en een voor een onderwerp verantwoordelijke beleidsdirectie behartigd. Voor het onderwerp afvalstoffen is dat de directie Afvalstoffen van VROM-DGM. De uitvoering (beheer) van de regeling is in handen van Novem.

In het kader van dit onderzoek wordt alleen het onderdeel Afvalstoffen van de Stimuleringsregeling Milieutechnologie beschouwd.

Programmering

Het eerste Afvalstoffenprogramma is in opdracht van VROM-DGM in de vorm van een advies geschreven door het RIVM-LAE (1990). Het programma in het kader van de stimuleringsregeling wordt vastgesteld door de directie Bestuurszaken van VROM-DGM. Het programma wordt in de Staatscourant en in de vakliteratuur bekend gemaakt. Van het programma is een brochure beschikbaar die aangevraagd kan worden.

Het programma kan jaarlijks worden bijgesteld.

Uitvoering

Op grond van het gepubliceerde programma worden er voorstellen ingediend. De beheerder toetst de aanvraag in eerste instantie op inhoudelijke en formele aspecten. Vervolgens stelt de Adviesgroep Technologieontwikkeling Afvalstoffen (ATA) een advies op. De beheerder beslist vervolgens, namens VROM, over toezegging of afwijzing.

Jaarlijks wordt er een projectenoverzicht gepubliceerd. Resultaten van projecten of van samenhangende clusters van projecten worden incidenteel bekend gemaakt door middel van vouwbladen of rapporten in de reeks Milieutechnologie van VROM. Per project wordt er met de uitvoerder concrete afspraken gemaakt over kennisoverdracht.

2.5.2 Informatiegebruik en behoefte bij STMTA

Bij het opstellen van het programma wordt gebruik gemaakt van de aanwezige beleidsdocumenten bij VROM-DGM en de beschikbare informatie bij het RIVM. Afstemming met andere programma's als NOH, EWAB vindt plaats.

Bij de beoordeling van de projecten wordt gebruik gemaakt van de aanwezige informatie bij RIVM, Novem en VROM-DGM. Tevens zijn er afspraken met StIPT om periodiek overzichten van afgewezen en toegekende projecten uit te wisselen.

Er bestaat behoefte aan nadere informatie over:

- nieuwe ontwikkelingen, stand der techniek;
- werkveld van andere programma's.

2.6 Onderzoekprogramma van de Directie Afvalstoffen van het Directoraat Generaal Milieu van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM-DGM/A)

Het onderzoekprogramma van de directie Afvalstoffen bestaat uit een aantal verschillende onderdelen. Kort samengevat gaat het daarbij om onderzoek ten behoeve van beleidsformulering, beleidsevaluatie en beleidsonderbouwing. Een duidelijk herkenbaar onderdeel van het totale onderzoekprogramma wordt gevormd door de activiteiten in het kader van preventie en hergebruik. Daarom is in deze studie gekozen voor een beschrijving in drie delen, te weten:

- programma Preventie en Hergebruik;
- CO₂ reductie programma;
- algemeen onderzoekprogramma.

2.6.1 Programma Directie Afvalstoffen Preventie en Hergebruik (A/P&H)

2.6.1.1 Beschrijving van het programma

In de afgelopen jaren is er in toenemende mate aandacht gegeven aan de mogelijkheden om te komen tot meer preventie en hergebruik van afvalstoffen. In de 'Notitie inzake preventie en hergebruik van afvalstoffen' en vervolgens in het NMP en NMP+ is gekozen voor een concrete uitwerking van een dertigtal specifieke afvalstromen. Voor al deze afvalstromen geldt een algemene aanpak, die zich als volgt laat beschrijven.

Allereerst is er een **taakstelling** geformuleerd. Deze taakstelling is gebaseerd op politieke en maatschappelijke wenselijkheid en een analyse van technische - en marktmogelijkheden.

De volgende fase is een **strategische discussie**. Deze fase wordt ingeleid met een informatiedocument van de hand van het RIVM-LAE. Dan wordt er een analyse-document (facts en figures) opgesteld door ambtelijke vertegenwoordigers en de direct betrokkenen uit het bedrijfsleven, een en ander geassisteerd door een consultant. Vanzelfsprekend variëren de direct betrokkenen van afvalstof tot afvalstof.

Vervolgens wordt er dan een strategiedocument opgesteld. In dit document worden de opties om te komen tot de gewenste taakstelling zichtbaar gemaakt. Via een set van criteria worden dan de meest veelbelovende opties aangegeven. Tenslotte stelt de doelgroep zelf een **implementatieplan** op. Bij uitvoering van het plan, zullen de bereikte (tussen-)resultaten gemeten worden (monitoring).

In praktisch alle fasen van het hier geschetste proces is nader onderzoek denkbaar. Met name moet gedacht worden aan technologisch, economisch en sociaal-maatschappelijk onderzoek om de witte vlekken in te kleuren (analysedocument en

strategiedocument). Bovendien kan in het implementatieplan specifiek onderzoek- en ontwikkelingswerk opgenomen zijn.

2.6.1.2 Informatiegebruik en -behoefte bij Preventie en Hergebruik

Voor alle afvalstoffen in dit programma mag aangenomen worden dat, gezien de gevolgde werkwijze, alle relevante informatie is gebruikt. Bij het analysedocument en het strategiedocument zijn veel externen betrokken. Bovendien is gericht aandacht gegeven aan de activiteiten van andere onderzoek-, ontwikkeling- en demonstratie- programma's in Nederland.

Het blijkt dat het informatiegebruik redelijk uitputtend is. Daardoor is de behoefte, om over nog andere informatie te beschikken, niet aanwezig.

2.6.2 CO₂ reductie programma van Directie Afvalstoffen (A/CO₂)

2.6.2.1 Beschrijving van het programma

In het kader van het totale CO₂ reductie beleid heeft de overheid voor de afvalsector een doelstelling geformuleerd van 1% reductie van de uitstoot aan CO₂.

In een analysedocument (1990) is aangegeven hoe de CO₂ reductie doelstelling kan worden bereikt en welke acties daarvoor nodig zijn. Tevens wordt de conclusie getrokken dat die mogelijke acties onlosmakelijk verbonden zijn met andere lopende projecten en programma's. Op grond van het analysedocument en de 'externe' ontwikkelingen is er een **taakstellend plan** opgesteld. De uit te voeren acties zijn gegroepeerd in 6 'koepels'.

Op dit punt is dit programma nu ongeveer aangeland. Voorgesteld wordt om een aanpak binnen iedere koepel te kiezen overeenkomstig de procedure zoals beschreven voor het programma Preventie en Hergebruik. Kort samengevat zijn dat de fasen: voorbereiding, analyse, strategieontwikkeling, operationalisering en implementatie.

Voor de uitvoering van het CO₂ reductie programma is een stuurgroep verantwoordelijk (de Managementgroep CO₂ en Afval). Per koepel is er een koepelprojectgroep, bestaande uit een ambtelijke coördinator en de naast-betrokkenen. Het beheer van de projecten en de secretariaatswerkzaamheden ten behoeve van de stuur- en projectgroepen is in handen van StiPT.

2.6.2.2 Informatiegebruik en -behoefte bij CO₂ reductie programma

Evenals bij het programma Preventie en Hergebruik mag aangenomen worden dat alle relevante informatie is gebruikt bij het opstellen van de rapporten: 'Reductie van de kooldioxide uitstoot via het afvalstoffenbeleid' en het 'Taakstellend Plan'. Over het vervolg van het programma kunnen uiteraard nog geen uitspraken gedaan worden. Heel expliciet is kennis genomen van andere programma's en in uitvoering zijnde projecten met betrekking tot de stimulering van onderzoek, ontwikkeling en demonstratie op het gebied van afvalstoffen.

Over de toekomstige behoefte aan informatie kan nog geen uitspraak gedaan worden.

2.6.3 Algemeen onderzoekprogramma van Directie Afvalstoffen (A/ALG)

2.6.3.1 Beschrijving van het programma

Van oudsher is er onderzoek uitgevoerd ten behoeve van de beleidsformulering, beleidsevaluatie en beleidsonderbouwing. De beleidsdoelstelling is verwoord het NMP en NMP+. Tevens bestaat er een missiedocument van de directie Afvalstoffen. In essentie is het uitgangspunt: het sturen van het afvalbeheer (door anderen) met de trefwoorden: 'minder afval' en 'lekvrij verwijderen'. De onderwerpen die in het programma onder andere aandacht krijgen zijn:

- de prioritaire afvalstromen (zie 2.6.1);
- verwijderingstechnieken;
- instrumentenontwikkeling;
- verwijderingsstructuur.

Uit de budgetruimte en de beleidsdoelstellingen volgt in principe een (deel)programma. In de praktijk blijkt dat het dagelijks beleid een belangrijke invloed uitoefent op het programma c.q. de prioriteitsstelling. Overigens is er geen duidelijke programmeringsfase aanwezig. Er is eerder sprake van een continu proces. Anders gezegd: men schiet snel door naar het afzonderlijke projectniveau. Wel wordt in toenemende mate gebruik gemaakt van de procedure om onderwerpen, die mogelijk passen in het programma, via het RIVM-LAE en/of externe consultants in kaart te brengen. Een voorbeeld van het laatste is het T-2000 project, dat betrekking heeft op nieuwe technieken.

Op basis van het aanwezige programma worden derden uitgenodigd om projectvoorstellen in te dienen. Het programma als zodanig wordt niet bekend gemaakt.

De wijze van kennisoverdracht is een op dit moment onderwerp van studie. Soms worden de resultaten gepubliceerd in de Afvalstoffenreeks.

2.6.3.2 Informatiegebruik en -behoefte voor het algemeen onderzoekprogramma

Relevante beleidsdocumenten worden gebruikt voor de programmering. Daarnaast is de persoonsgebonden informatie belangrijk. Een ander aspect van informatiegebruik is het inbrengen van het afvalstoffenbeleid (en de beleidsvoornemens) in de beleidsuitvoering van andere delen van de overheid. Meestal gebeurt dit passief en te weinig actief.

De beoordeling van afzonderlijke projectvoorstellen kent geen structurele procedure. Het oordeel van de betrokken beleidsmedewerker is belangrijk. In sommige gevallen wordt het RIVM-LAE ingeschakeld.

De behoefte aan informatie over andere programma's en projecten is duidelijk aanwezig. Een overzicht van projecten zou welkom zijn.

2.7 Interdepartementale werkgroep toepassing van afvalstoffen in de bouwmaterialenindustrie en de bouwnijverheid (ITABB)

2.7.1 Beschrijving van het programma

De Interdepartementale werkgroep Toepassing van Afvalstoffen in de Bouwmaterialenindustrie en de Bouwnijverheid (ITABB) is in 1982 door de toenmalige Staatssecretaris van V&M ingesteld, met als doel de onderzoekvoorbereiding en de coördinatie van het onderzoeksbeleid met betrekking tot de toepassing van bulkafvalstoffen interdepartementaal een meer planmatig karakter te geven. Het accent ligt daarbij op een milieuhygiënisch verantwoorde toepassing van afvalstoffen in de bouw. Drie typen van onderzoek kunnen worden onderscheiden, te weten:

- beleidsonderbouwend
- technisch-wetenschappelijk
- kennisoverdracht

Tot nu toe wordt de meeste aandacht gegeven aan de tweede categorie. In de ITABB werken vier ministeries samen: VROM, EZ, V&W, LNV.

Programmering

Enige jaren geleden is er een onderzoeksplan opgesteld. Dit plan wordt nu (1991) bijgesteld en gewijzigd in een meerjarenplan. Dit meerjarenplan is in concept toegestuurd aan belanghebbenden in het veld (provincies, gemeenten, onderzoeksinstituten en brancheverenigingen). Vervolgens stelt de ITABB het meerjarenprogramma vast. Een werkgroep uit de ITABB zorgt voor verdere uitwerking van het plan. Een expliciet jaarplan is niet voorzien.

Uitvoering

Het plan wordt aan de belanghebbenden toegestuurd. In de praktijk blijkt dat het technisch-wetenschappelijk onderzoek wordt voorbereid door de Commissie Uitvoering Research (CUR) en de stichting Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de grond, Water- en wegenbouw en de verkeerstechniek (CROW). Gezien deze voorbereiding is slechts een 'lichte' toetsing van de voorstellen noodzakelijk (met name gericht op hoofdlijnen van plan en inpassing in het budget).

Overige projecten worden beoordeeld door de werkgroep uit de ITABB en dan ook inhoudelijk getoetst. Vervolgens beslist de voltallige ITABB over de toezegging of afwijzing van de voorstellen.

Er is geen overzicht van ITABB projecten beschikbaar. De resultaten van de projecten worden bekend gemaakt via de eigen publikatiekanalen van CUR en CROW. Ook is het mogelijk om te publiceren in de Afvalstoffenreeks van VROM of in een vergelijkbare reeks van V&W-DWW.

2.7.2 Informatiegebruik en behoefte ITABB

De benodigde informatie voor het opstellen en vaststellen van het meerjarenplan wordt verkregen via de leden van de ITABB. Tevens biedt de externe consultatieronde mogelijkheden voor additionele informatie.

Ook bij de uitvoering wordt hoofdzakelijk gebruik gemaakt van de informatie die aanwezig is bij de leden van de ITABB en bij CUR en CROW.

In principe zijn de belangrijkste zaken van andere programma's bekend via de persoonlijke contacten van de verschillende ITABB leden. Op plan niveau wordt er wel afgestemd met NOH en NOK.

Een overzicht van elders lopende projecten zou wenselijk zijn.

3 Betrokkenen

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de bij het programmeren van afvalstoffenonderzoek en het beoordelen van afvalstoffenonderzoek-programma's en -projecten betrokken personen.

Van de betrokkenen worden gepresenteerd: de *organisatie*, de *overleggroep* waar zij zitting in hebben, hun eventuele *functie* daarin, en het betreffende *programma*. Onder overleggroep wordt in deze verstaan: **adviesgroep, cluster, college, commissie, koepel, managementgroep, programmacollege, programmavoorbereidingscommissie, projectgroep, stuurgroep, (sub)werkgroep of taakgroep**. Daarnaast zijn van elk programma de beheerders aangegeven. Van een aantal betrokkenen binnen het RIVM-LAE en VROM-DGM/A zijn ook de *expertise gebieden* vermeld.

De mate van inbreng van betrokken in de genoemde overleggroepen kan oplopen van 'agendalid' tot 'trekker' en kan daarmee sterk verschillen.

Er zijn drie overzichten. In het eerste overzicht zijn de betrokkenen alfabetisch gerangschikt. Het tweede overzicht geeft een ordening van de betrokkenen naar de organisaties van waaruit zij, die in de genoemde overleggroepen actief zijn, werkzaam zijn. Het derde en laatste overzicht geeft de personen die in tenminste twee verschillende programma's in een overleggroep zitting hebben. De eerste twee overzichten zijn in separate band als bijlage 4 opgenomen.

De basis voor de overzichten wordt gevormd door de in bijlage 3 opgenomen lijsten van overleggroepen binnen elk van de beschouwde programma's. Daaraan zijn de deelnemers aan de interne overleggroep van het Ministerie van Economische Zaken DGI en R/DGE toegevoegd. De samenstelling van deze overleggroep is als volgt.

Buys, M.	EZ-DGE
Brouwer, H.E.	EZ-DGE
Jeuring, Z.	EZ-DGE
Schelleman, F.J.M.	EZ-DGI en R
Witmond, B.J.	EZ-DGI en R

3.1 Personen die bij twee of meer programma's betrokken zijn

naam	organisatie	IOP/MT/R	PBTS/MT	EWAB	NOH	STMTA	A/P&H	A/CO ₂	A/ALG	ITABB
Adams, M.J.G.A.	VROM-DGM/A			x	x					
Akker, F. van den	VROM-DGM/B					x				x
Allessie, M.	VROM-DGM/A						x	x		
Anthonissen, I.	RIVM-LAE				x		x			
Blom, L.	NFK	x	x							
Bohmann, R.	VROM-DGM/A					x	x			
Brugman, W.J.K.	VROM-DGM/A						x	x		x
Buys, M.	EZ-DGE			x	x					
Cardon, A.	VEABRIN			x	x					
Dees, P.J.	StiPT	x	x							
Dumont, M.F.	EZ-DGI en R	x	x							
Enst, J.W.A. van	EZ-ATB	x	x							
Grootveld, G. van	VROM-DGM/A				x		x	x	x	
Heul, W. van der	EZ-DGI en R	x	x							
Hoogendoorn, D.	VROM-DGM/A							x	x	
Joosten, J.	RIVM-LAE	x			x		x			
Kamphuis, Ch.	RIVM-LAE				x		x			x
Klein, E.	LNV-VAAP	x	x							
Koumans, W.A.	...	x	x							
Leeuw, B. de	EZ-SCM	x	x							
Lidth de Jeude, J.W. van	VROM-DGM/B	x				x				
Lookeren Campagne, N. van	Shell	x	x							
Meier, P.	RIVM-LAE				x		x			
Nagelhout, D.	RIVM-LAE				x		x			
Peze, H.F.	...	x	x							
Rulkens, W.H.	LU	x	x							
Schelleman, F.J.M.	EZ-DGI en R	x	x		x					
Schieven, E.	EZ-DGI en R	x	x		x					
Sein, A.A.	RIVM-LAE	x			x		x			
Smakman, G.	Novem			x	x					
Span, M.	VROM-DGM/A				x				x	
Stein Callenfels, G.W. van	...	x	x							
Strikkers, A.F.	FHG	x			x					
Swaij, W.P.M. van	UT	x	x							
Veen, G. van	StiPT		x					x		
Verhagen, H.	RIVM-LAE				x		x			
Visscher, K.	RIVM-LAE	x	x							
Vlugt, A.J. van der	VROM-DGM/B	x	x			x				
Vos, J.	RIVM-LAE				x		x			
Weerd, M. de	RIVM-LAE				x	x	x			
Westerhuis, A.	EZ-SCM				x					x
Witmond, B.J.	EZ-DGI en R	x	x							
Woudstra, T.J.	EZ-DGI en R	x	x							
Zwalve, W.	StiPT	x	x					x		

4 Resultaten en Evaluatie

4.1 Inleiding

De onderzochte onderzoekprogramma's blijken zeer verschillend van aard en opzet te zijn en onderling niet geheel vergelijkbaar. Algemeen geldende uitspraken over de verschillende procedures en de daarmee samenhangende informatiestromen en beslisstructuur zijn daarom niet goed mogelijk. De vraag is nu in hoeverre er met betrekking tot de informatiebehoefte sprake is van een gemeenschappelijke behoefte, een soort van grootste gemene deler.

Allereerst zullen in 4.2 de gevonden resultaten over de informatiestromen en procedures in de programmeringsfase nader bekeken worden. Paragraaf 4.3 beschouwt op dezelfde wijze de uitvoeringsfase. De besluitvormingsprocedures komen in paragraaf 4.4 aan de orde. In § 4.5 wordt ingegaan op het personeelnetwerk. Tenslotte worden de resultaten in § 4.6 aan een nadere analyse onderworpen.

4.2 Informatie in de programmeringsfase

Weliswaar is er bij alle onderzoekprogramma's sprake van een soort van 'programmering', de inhoud en betekenis van die programmering verschillen sterk. Dit heeft tot gevolg dat de informatiebehoefte van de verschillende programma's kan verschillen. Deze verschillen zijn niet bij toeval ontstaan, maar vinden verklaring in de specifieke achtergrond van ieder programma. In 4.4 wordt hier nader op ingegaan.

Ruwweg kunnen er twee uitersten onderscheiden worden.

- A. Het programma wordt zo gedetailleerd en afgewogen mogelijk opgesteld. In een aantal gevallen betekent dit dat er een inventarisatieronde aan vooraf gaat (eventueel uitgevoerd door een consultant). Een gevolg van concrete programmering is dat de beoordeling in de uitvoeringsfase gemakkelijker kan verlopen.
- B. Het programma is niet volledig uitgewerkt. Dit betekent dat er in de uitvoeringsfase meer inspanning geleverd moet worden bij de beoordeling van de voorstellen.

In onderstaande tabel 1 worden de verschillende regelingen kort gekarakteriseerd.

De huidige afstemming tussen de verschillende programma's is in tabel 2 in kaart gebracht.

Netwerk afvalstoffenonderzoek 1991

Tabel 1 Karakterisering van de programmeringen

programma	model	wie programmeert	zwaartepunt info
EWAB	A	intern/extern	beleid/persoonsgebonden informatie
IOP/MT/R	A	extern	persoonsgebonden informatie
ITABB	B	intern	persoonsgebonden informatie
NOH	A	intern/extern	beleid/persoonsgebonden informatie
A/CO ₂	A	intern/extern	beleid/persoonsgebonden informatie
A/P&H	A	intern/extern	beleid/persoonsgebonden informatie
A/ALG	B	intern	beleid/persoonsgebonden informatie
PBTS/MT	B	extern	beleid/persoonsgebonden informatie
STMTA	A*	intern/extern	beleid/persoonsgebonden informatie

verklaring:

A = gedetailleerde programmering

A* = men is bezig om volgens A te gaan werken

B = globale programmering

beleid = info uit relevante nota's

Tabel 2 Huidige afstemming in programmeringsfase

op→	IOP/MT/R	PBTS/MT	EWAB	NOH	STMTA	A/P&H	A/CO ₂	A/ALG	ITABB
van↓									
IOP/MT/R									
PBTS/MT									
EWAB				+	+				
NOH			+		+				+
STMTA			+	+					o
A/P&H			o	+	+		+	+	
A/CO ₂			+	+	+		+	+	+
A/ALG				o		+	+		+
ITABB				+	o			+	

verklaring:

+ = afstemming

o = vermoedelijk afstemming, niet expliciet

Ter verklaring van de tabellen 1 en 2 over de afstemming in de programmeringsfase worden de volgende opmerkingen gemaakt:

1. Voor de PBTS/MT-regeling geldt dat het programma niet inhoudelijk is ingevuld. Afstemming van PBTS/MT op anderen en van anderen op PBTS/MT is daarom niet relevant.

2. De programmering van het IOP/MT/R is op een zodanige wijze uitgevoerd dat een eventuele afstemming op de andere programma's niet zichtbaar is. Anderen zijn nog niet in de gelegenheid geweest om op het IOP/MT/R af te stemmen omdat het programma van zeer recente datum is.
3. Voor het NOH programma geldt uitdrukkelijk dat er afgestemd wordt op EWAB, STMTA en het programma van VROM-DGM/A. Dat laatste moet als een informeel proces gezien worden, waarbij afgestemd wordt op de dan aanwezige deelprogramma's of de voornemens van VROM-DGM/A.
4. Omgekeerd wordt er meer afgestemd op het NOH. Naast de alreeds genoemde zijn dat Preventie en Hergebruik, CO₂ reductie en ITABB. De twee eerst genoemde programma's hebben die afstemming uitdrukkelijk als methode toegepast, immers het is de bedoeling om expliciet gebruik te maken van stimuleringsmogelijkheden elders. Dat het ITABB wel afstemt op NOH, maar dat het omgekeerde niet (althans niet waarneembaar) gebeurt komt vermoedelijk door het feit dat het ITABB een relatief kleine omvang heeft en een duidelijk begreind gebied bestrijkt.
5. Voor het EWAB geldt ongeveer hetzelfde als voor het NOH. Met dit verschil dat er geen waarneembare afstemming op VROM-DGM/A plaats vindt. Dit is verklaarbaar doordat VROM-DGM/A niet als stuurder betrokken is bij het EWAB. Bovendien heeft het werkgebied van EWAB niet de hoogste aandacht bij VROM-DGM/A.
6. In het geval van de programma's van de directie Afvalstoffen van VROM-DGM is het duidelijk dat er een interne afstemming zal plaatsvinden. Door het typische 'beleidskarakter' van dit onderzoekprogramma is er geen sprake van een afstemming op andere programma's, wellicht met uitzondering van het NOH. Het bijzondere aspect van P&H en CO₂ is reeds besproken bij bovenstaande alinea van NOH. Bovendien geldt dat de programma's van P&H en CO₂ praktisch gesproken nog niet beschikbaar zijn voor afstemming van anderen op deze programma's.
7. Met betrekking tot de programmatische afstemming geldt voor het ITABB hetzelfde als hetgeen voor de overige programma's van VROM-DGM/A gezegd is. Dat wil zeggen er zal een interne afstemming plaatsvinden. Zoals reeds bij punt 4 is opgemerkt blijkt dat het ITABB meer afstemt op naastliggende programma's (NOH, STMTA) dan dat deze programma's afstemmen op het ITABB. Vermoedelijk wordt dit veroorzaakt door de relatief kleine omvang en scherpe begrenzing van het ITABB-programma.
8. Tenslotte geldt voor de STMTA een vergelijkbare situatie als voor het NOH. Ook in dit geval is er een feitelijke afstemming op de andere Novem programma's en op het programma van VROM-DGM/A.

Voor de afstemming in de programmeringsfase kan het volgende beeld nu geschetst worden:

1. Persoonsgebonden informatie is in alle gevallen van groot belang.
2. Voorzover bestaande beleidsuitgangspunten worden geraadpleegd, geldt dit alleen voor de 'eigen' beleidsstukken.
3. Afstemming vindt plaats tussen de programma's van de Novem onderling.
4. VROM-DGM/A stemt af maar laat zich niet afstemmen: hier is sprake van eenrichtingsverkeer.
5. Voor IOP/MT/R en PBTS/MT geldt dat er geen merkbare afstemming plaats vindt.

6. Er is geen algemene behoefte aan meer informatieuitwisseling in de programmeringsfase met het oogmerk om de programma's onderling af te stemmen. Wel is er sprake van afstemming en uitwisseling van informatie tussen programma's die organisatorisch onder handbereik zijn. Een voorbeeld is NOH-EWAB-STMTA.

Indien andere programma's van belang zijn voor het eigen programma, dan bestaat de verwachting bij de beheerders en bestuurders, dat de gewenste informatie ook ter beschikking komt (de persoonsgebonden informatie!). Bij de beheerders van het NOH programma bestaat er een duidelijke aandacht voor het onderwerp informatieuitwisseling en mogelijke afstemming.

4.3 Informatie in de uitvoeringsfase

In tabel 3 is de huidige afstemming tussen de programma's in de uitvoeringsfase in kaart gebracht.

Tabel 3 Huidige afstemming in uitvoeringsfase

op→	IOP/MT/R	PBTS/MT	EWAB	NOH	STMTA	A/ALG	ITABB
van↓							
IOP/MT/R	+						
PBTS/MT	+		o		o		
EWAB		o		+	+		
NOH			+		+	+	+
STMTA		o	+	+			
A/ALG	+			+	+		+
ITABB				+			

verklaring:

+ afstemming

o minimale afstemming, periodieke uitwisseling van titels

N.B. De programma's A/CO₂ en A/P&H zijn nog niet in een uitvoeringsfase.

Opmerkingen bij tabel 3 over de afstemming in de uitvoeringsfase:

1. Voor projecten van PBTS/MT en IOP/MT/R geldt dat voorzover zij raakvlakken vertonen, deze ook afgestemd zullen worden. Met Novem is er een afspraak dat StiPT en Novem periodiek de projecttitels zullen uitwisselen
2. Eenzelfde mechanisme geldt voor de projecten die ingediend worden in één van de Novem programma's. Bij het NOH geldt dat de bemoeienis van RIVM en VROM-DGM/A aanleiding is voor een wederkerige afstemming op het programma van VROM-DGM/A en ITABB.

3. Gezien het eigen karakter van het programma van VROM-DGM/A lenen de projecten zich niet tot een afstemming van anderen op deze projecten. Wel wordt de uitvoering van het programma van VROM-DGM/A afgestemd op andere projecten.

Over de manier van afstemmen en de mate van volledigheid zijn geen precieze gegevens beschikbaar. Het 'afstemmen' varieert van jaarlijks uitwisselen van projecttitels tot het medeadviseren op grond van volledige dossiers. Ook hier is er een duidelijke bijdrage van de persoonsgebonden informatie. De adviseurs en de beoordelaars worden geacht kennis te bezitten over andere relevante ontwikkelingen.

Bij de uitvoering van de programma's bestaat er wel een breder gevoelde behoefte (vergeleken met de behoefte aan uitwisseling op programmatisch niveau) om informatie over projectgegevens uit te wisselen.

4.4 Besluitvorming

Een onderlinge vergelijking van de processchema's in hoofdstuk 3 leert dat de beschouwde programma's een zeer verschillende structuur hebben. Zichtbare verschillen zijn er onder andere bij:

- het vertrekpunt;
- de inspanning die gestoken wordt in de programmering;
- de wijze waarop het programma wordt vastgesteld.

Deze verschillen maken een eventuele afstemming er niet eenvoudiger op. Het blijkt dat de aanknopingspunten voor een mogelijke afstemming tussen de verschillende programma's ongelijkwaardig zijn en een verschillende status hebben. Een uitzondering hierop vormen de programma's NOH en EWAB. Qua structuur komen deze overeen. Dit en het feit dat deze programma's onder hetzelfde dak verkeren bieden een verklaring voor het feit dat bij deze programma's wel wordt afgestemd.

Meer algemeen geldt echter dat de verschillen in structuur en besluitvormingsproces de uitwisseling van informatie niet bevorderen.

De verschillen in de uitvoeringsfase zijn in het algemeen geringer. Het algemene stamien is:

- formele beoordeling (Past het project in het programma?);
- inhoudelijke beoordeling, eventueel via een adviescollege;
- toezegging of afwijzing.

In vergelijking met de programmeringsfase neemt in de uitvoeringsfase de concreetheid van de besluitvorming toe.

Wellicht heeft de grotere 'gelijkvormigheid' een positieve invloed op de mogelijkheid tot informatieuitwisseling.

4.5 Het personen netwerk

In hoofdstuk 3 en bijlage 4 is op een aantal wijzen het personele netwerk in de programmering en programmauitvoering van het afvalstoffenonderzoek in kaart gebracht. De 20 in hoofdstuk 2 gepresenteerde overleggroepen voor de negen beschouwde programma's betreffen inclusief de beheerders en de beoordelaars ongeveer 150 personen in circa 250 functies. Deze personen komen uit meer dan 50 verschillende organisaties.

In deze paragraaf worden met name die personen en organisaties beschouwd die in meer dan een programma vertegenwoordigd zijn. 44 personen zijn in minstens twee programma's in eniger mate actief. Dat wil zeggen de inbreng kan variëren van 'trekker' tot 'agendalid'. Vanuit de optiek van de organisaties zijn er vertegenwoordigers van 17 organisaties in meer dan een programma betrokken. Deze personen en organisaties vervullen de in dit onderzoek beschouwde netwerkfunctie.

Naar aanleiding van paragraaf 3.1, waarin een overzicht gegeven wordt van personen die in meer dan één programma betrokken zijn, kunnen de volgende opmerkingen gemaakt worden:

1. Het NOH is het enige van de beschouwde programma's, dat met elk der andere programma's een personele relatie heeft.
2. Het EWAB is alleen aan het NOH gerelateerd.
3. De programma's IOP/MT/R en PBTS/MT hebben een sterke personele relatie. Dit heeft zijn oorzaak in het actief zijn van twee overleggroepen in beide programma's: de projectgroep Milieutechnologie en het programmacollege IOP/MT (dat samenvalt met het College van Externe Deskundigen voor de PBTS).
4. Het aan elkaar gerelateerd zijn van programma's via personen hoeft niet automatisch te leiden tot een optimale afstemming van programma's op elkaar. Het kan immers zijn dat een betrokkene in het ene programma actief is in een programmeringsfase en in een ander programma als projectbeoordelaar.

Tabel 4 geeft een overzicht van de programma's die in een of andere vorm (stuurgroep, beheer etc.) door personen verbonden zijn.

Tabel 4 Programma's die via personen met elkaar verbonden zijn

	IOP/MT/R	PBTS/MT	EWAB	NOH	STMTA	A/P&H	A/CO ₂	A/ALG	ITABB
IOP/MT/R		x		x	x				
PBTS/MT	x			x	x		x		
EWAB				x					
NOH	x	x	x		x	x	x	x	x
STMTA	x	x		x		x			x
A/P&H				x	x		x	x	x
A/CO₂		x		x		x		x	x
A/ALG				x		x	x		
ITABB				x	x	x	x		

Uit dit overzicht kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

1. Er is voor elk van de beschouwde programma's een betrokkene die ook bij het NOH actief is.
2. Het EWAB-programma heeft via betrokkenen alleen een relatie met het NOH, maar voorts met geen der andere beschouwde programma's.
3. De programma's van Directie Afvalstoffen van VROM-DGM zijn via personen aan elkaar gerelateerd.
4. De helft van de mogelijk relaties tussen programma's zijn daadwerkelijk ingevuld.

Tabel 5 geeft een overzicht van *organisaties* die vertegenwoordigers hebben in meer dan een programma. Indien er in elk van die organisaties een optimale interne terugkoppeling plaats vindt wordt de relatie tussen de programma's veel hechter. Deze terugkoppeling zal in enigermate zeker bestaan. De kwaliteit en kwantiteit van deze terugkoppeling kan echter niet zichtbaar gemaakt worden.

Netwerk afvalstoffenonderzoek 1991

Tabel 5 Organisaties met vertegenwoordigers in meer dan een programma. Deze organisaties maken deel uit van het organisatienetwerk afvalstoffenonderzoek

Organisatie	IOP/MT/R	PBTS/MT	EWAB	NOH	STMTA	A/P&H	A/CO ₂	A/ALG	ITABB
EZ-ATB	x	x							
EZ-DGE			x	x					
EZ-DGI en R	x	x		x					x
EZ-SCM	x	x		x		x			x
FHG	x			x					
Landbouw Universiteit	x	x							
LNV-VAAP	x	x							
NFK	x	x							
Novem			x	x	x				
RIVM-LAE	x	x		x	x	x			x
Shell	x	x							
StiPT	x	x					x		
TUD	x			x					
Universiteit Twente	x	x							
VEABRIN			x	x					
VROM-DGM/A			x	x	x	x	x	x	x
VROM-DGM/B	x	x			x	x			x
VROM-DGM/SR				x		x			

Naar aanleiding van tabel 5 worden de volgende conclusies getrokken:

1. Er is geen enkele organisatie die in *elk* der beschouwde programma's vertegenwoordigers heeft. Alleen het *gehele* Directoraat Generaal voor Milieubeheer van VROM zou aan een dergelijke kwalificatie voldoen.
2. De Directie Afvalstoffen van VROM-DGM treedt in vrijwel alle programma's op. Zij is alleen niet vertegenwoordigd in de programma's IOP/MT/R en PBTS/MT.

Tabel 6 geeft het overzicht van middels organisaties aan elkaar gerelateerde programma's en is daarmee de organisatievariant van tabel 6. Het overzicht kent be-
duidend meer ontmoetingspunten.

Tabel 6 Programma's die via organisaties met elkaar verbonden zijn

	IOP/MT/R	PBTS/MT	EWAB	NOH	STMTA	A/P&H	A/CO ₂	A/ALG	ITABB
IOP/MT/R		x		x	x	x	x		x
PBTS/MT	x			x	x	x	x		x
EWAB				x	x	x	x	x	x
NOH	x	x	x		x	x	x	x	x
STMTA	x	x	x	x		x	x	x	x
A/P&H	x	x	x	x	x		x	x	x
A/CO₂	x	x	x	x	x	x		x	x
A/ALG			x	x	x	x	x		x
ITABB	x	x	x	x	x	x	x	x	

Naar aanleiding van tabel 6 kan het volgende opgemerkt worden.

1. De relatie tussen programma's werkt slechts indien personen *namens organisaties* in de genoemde overleggroepen zitten en er sprake is van een optimale *interne terugkoppeling* in elk van die organisaties.
2. De potentiële afstemming is zeer hoog daar 88% van de mogelijke relaties expliciet ingevuld is.
3. Middels de interne overleggroep EZ DGI en R/DGE kan afstemming tussen EWAB enerzijds en IOP/MT/R en PBTS/MT anderzijds plaatsvinden.
4. Van de overige in tabel 6 niet ingevulde relaties mag ook aangenomen worden dat er incidentele relaties zijn.

4.6 Een nadere analyse

In het voorgaande zijn de waarnemingen betreffende de informatiestromen en de besluitvorming gepresenteerd en toegelicht. Maar echt duidelijk is het beeld nog niet. Geconstateerde verschillen lijken willekeurig van aard. Wel belemmeren deze verschillen de informatieoverdracht tussen de programma's. Om nu te komen tot aanbevelingen waaraan enige realiteitswaarde kan worden toegekend, is een nadere analyse van de programma's zelf gewenst.

Allereerst iets over karakteristieke verschillen.

Een belangrijk verschil is de *oorsprong* van de programma's. Weliswaar is het werkgebied gemeenschappelijk, te weten het afvalstoffenonderzoek dat door de overheid wordt gestuurd. Echter, de ontstaansgeschiedenis van de programma's, de specifieke doelstelling en de daaruit voortvloeiende randvoorwaarden verschillen sterk.

Enerzijds is daar het Onderzoekprogramma van de directie Afvalstoffen van VROM-DGM. Dit programma is onlosmakelijk gekoppeld aan het beleid van de directie van VROM-DGM/A. Programmering en uitvoering behoren tot het primaire proces van die directie. Het is plausibel om te veronderstellen dat de programmering uitsluitend via het interne 'beleidspolitieke' kanaal tot stand komt. Er

is geen andere externe toets of randvoorwaarde voor de programmering. Er is pas sprake van interactie met anderen als anderen 'beïnvloed' moeten worden of als er gebruik gemaakt kan worden van stimuleringsmogelijkheden van anderen. Dit alles maakt dat er weliswaar een behoefte is om te weten wat er elders gebeurt, maar dat daarmee niet beoogd wordt om de eigen programmering (en in mindere mate de uitvoering) af te stemmen.

In mindere mate geldt het bovenstaande voor het ITABB programma. Bij dit programma is de afstand tot de dagelijkse politiek groter. Er dient een concreet en overzichtelijk werkgebied bewerkt te worden. Op grond van deze concreetheid en de nabijheid van het werkveld in de programmeringsfase en uitvoeringsfase, heeft bij dit programma afstemming met andere programma's niet de hoogste prioriteit.

De overige programma's vinden hun oorsprong in een vorm van explicitering van een deel van het overheidsbeleid. En wel dat deel van het overheidsbeleid dat als een constante factor beschouwd mag worden. Bij de PBTS/MT en IOP/MT/R is dat het innovatiebeleid van de overheid, primair gericht op de stimulering van bedrijven in economische zin (PBTS/MT) of gericht op de stimulering van onderzoek (IOP/MT/R). Bij EWAB en NOH is dat energiebesparing, terwijl daarnaast bij het NOH en STMTA milieuoverwegingen voorop staan.

Een ander belangrijk kenmerk voor de karakterisering van de verschillende programma's is de formele *status* van de programma's. Enerzijds zijn er programma's waaraan derden rechten kunnen ontleen. Dit betekent dat, wanneer een onderzoekvoorstel voldoet aan de openbaar gemaakte criteria, de beheerder verplicht is om de aanvraag te honoreren. Anderzijds zijn er de meer intern gerichte programma's waaraan derden geen rechten kunnen ontleen.

Ruwweg kunnen de beschouwde programma's in 3 clusters onderscheiden worden:

- a. formele regeling met externe rechten:
IOP/MT/R, PBTS/MT en STMTA;
- b. formele regeling zonder externe rechten:
NOH, EWAB;
- c. Geen formele regeling, geen externe rechten
ITABB, Onderzoekprogramma VROM-DGM/A.

Verschillen doen zich ook voor in de *vorm* van het programma, zowel op organisatiegebied als uitvoering. Bij de organisatievorm kunnen drie varianten onderscheiden worden:

- zelf doen (VROM-DGM/A/algemeen, ITABB);
- externe projectuitvoering (IOP/MT/R, PBTS/MT, STMTA);
- externe programmering en uitvoering (EWAB, NOH).

Overigens zijn de grenzen tussen deze varianten niet scherp. Uiteraard is er ook in het laatste geval altijd een betrokkenheid van de betreffende overheid, al is het slechts de formele vaststelling. En ook bij de tweede variant heeft de uitvoerder bemoeienis met de programmering. Bedoeld is dat er waarneembare accentverschillen tussen de verschillende programma's bestaan.

Bij de uitvoering treden er verschillen aan het licht op het gebied van:

- onderzoektraject dat in aanmerking komt voor stimulering;
- (fundamenteel onderzoek, toegepast onderzoek, ontwikkeling, demonstratie, implementatie, kennisoverdracht, studies);
- wijze van stimuleren, hoogte van financiële steun;
- definitie van kosten die in aanmerking komen;
- aanvraagprocedure, continu of tender;
- beoordelingscriteria;

Zie ook [literatuur 1].

Bovengenoemde verschillen op het gebied van oorsprong, status en vorm leiden tot de onvermijdelijke conclusie dat de beschouwde programma's volstrekt uniek zijn en weinig meer met elkaar gemeen hebben dan het feit dat ze allen aangrijpen op het afvalstoffenonderzoek. Genoemde verschillen belemmeren in hoge mate een effectieve informatieuitwisseling en afstemming op programmaniveau.

Op uitvoeringsniveau lijken de verschillen minder belemmerend te zijn. In ieder geval is de wens uitgesproken om tot meer informatieuitwisseling te komen. Anders gezegd: Het autonome karakter van de beschouwde programma's speelt vooral op programmatisch niveau een belangrijke rol en belemmert een effectieve afstemming. Op uitvoeringsniveau is er een meer pragmatische aanpak zichtbaar.

In het voorgaande is gesproken over twee verschillende afstemmingsmogelijkheden, namelijk op programmaniveau en uitvoeringsniveau. In principe zijn er nog twee andere situaties denkbaar, namelijk van programma op uitvoering en omgekeerd. In onderstaande tabel 7 wordt een en ander verduidelijkt.

Tabel 7 Mogelijke afstemmingen op programma of uitvoering

Afstemming op → van ↓	Programma	Uitvoering	
Programma	Gebied afbakenen, synergie	P-P	P-U Kennis nemen van ontwikkelingen ten behoeve van een nieuw programma
Uitvoering	Kan aanvraag elders worden ingediend?	U-P	U-U Overlap vermijden

Wat betreft de U-P afstemming, dat wil zeggen de afstemming van de Uitvoering van een programma op een ander Programma, mag aangenomen worden dat deze toegepast wordt. Aanvragen, die om welke reden dan ook niet passen in het eigen programma, worden doorverwezen.

De P-U afstemming (de afstemming van een Programma op de Uitvoering van een ander programma) is echter weinig gebruikelijk. Slechts binnen het eigen programma zal in het algemeen het nieuwe programma afgestemd worden op de bereikte resultaten. Een afstemming op de elders bereikte resultaten kan ook waardevol zijn.

De P-P afstemming wordt zoals eerder betoogd, gehinderd door de verschillen in oorsprong, doel, status en vorm.

Tenslotte kan geconcludeerd worden dat de U-U uitwisseling het dichtst bij de dagelijkse praktijk ligt en dat deze variant op informele wijze incidenteel geïmplementeerd wordt.

4.7 Een schets van een informatieuitwisselingsplan

Op grond van de bevindingen van de evaluatie en de nadere analyse in §4.6 zou een nieuwe opzet voor een informatieuitwisselingsplan (I.U.P.) zich dienen te richten op een zogenoemde U-U afstemming, dat wil zeggen een afstemming van het eigen programma in de uitvoeringsfase op of met de uitvoering van een derde programma. Dit sluit aan bij de wensen die er leven, het is niet bedreigend en de structurele verschillen tussen de programma's lijken in het uitvoeringsniveau niet echt belemmerend.

- Een U-U afstemming biedt op termijn de mogelijkheid voor iedere beheerder om de informatie te gebruiken voor een P-U afstemming.
- Aandacht voor een U-P afstemming lijkt niet urgent.
- U-U afstemming kan op termijn eventueel de basis vormen voor een P-P afstemming.

Centraal staat dus de U-U afstemming. In theorie is het niet moeilijk om een sluitend systeem te bedenken. De praktijk wijst echter uit dat een dergelijk systeem weinig overlevingskansen heeft indien het teveel extern wordt geplaatst en het bureaucratische kenmerken heeft. Voor het welslagen van een I.U.P. moet het verschaffen van projectgegevens en het kennis nemen van projectgegevens van anderen tot het primaire proces van de beheerder zelf behoren.

De volgende modellen voor een I.U.P. zijn denkbaar:

1. De huidige situatie wordt gestroomlijnd. Alle beheerders stellen tenminste één keer per jaar een overzicht samen van in uitvoering zijnde projecten en afgesloten projecten. Deze overzichten zijn openbaar en worden aan andere beheerders toegezonden.
2. Dit model is als 'model 1' met de toevoeging dat periodiek ook de titels van de in behandeling zijnde projecten worden uitgewisseld.
3. Model 3 is een verfijning van modellen 1 en 2. Hierbij wordt de informatie centraal verzameld en deze kan uiteraard ook centraal worden opgevraagd.

4. Een interessante mogelijkheid biedt de 'cluster'-benadering, zoals deze door het NOH wordt toegepast. In deze situatie worden er overleggroepen geformeerd rond een afgebakend onderzoeksonderwerp. Voorbeelden zijn G.F.T.-verwerking, afvalverbranding, energie- en milieuvriendelijke produktontwikkeling, kunststoffen. Deelnemers zijn beheerders van programma's en beleidsambtenaren, eventueel aangevuld met specifieke deskundigen (bijvoorbeeld van het RIVM). Een dergelijke overleggroep biedt dan een 'natuurlijk' platform om tot een uitwisseling van gegevens te komen. Tevens is het duidelijk dat er sprake zal zijn van een coördinerend effect, zonder dat deze coördinatie dwingend wordt voorgeschreven.

Bij uitwerking van deze mogelijkheid dient, gelet op het totale aantal van mogelijke deelgebieden/clusters, de beheersbaarheid van het geheel niet uit het oog verloren te worden.

5 Conclusies

In dit hoofdstuk worden conclusies geformuleerd over en voor het afvalstoffenonderzoekprogrammeringsveld in Nederland. De volgende conclusies worden uit het onderzoek getrokken.

1. De onderzochte onderzoekprogramma's blijken zeer verschillend van aard en opzet te zijn en onderling niet geheel vergelijkbaar. Algemeen geldende uitspraken over de verschillende procedures en de daarmee samenhangende informatiestromen en beslisstructuur zijn daarom niet goed mogelijk.
2. Persoonsgebonden informatie is in alle programma's, zowel in de programmeringsfase als in de uitvoeringsfase van groot belang.
3. In de programmeringsfase is er beduidend minder afstemming als in de uitvoeringsfase. Er is geen behoefte geconstateerd tot intensivering van de afstemming in de programmeringsfase. Daarentegen is er in de uitvoeringsfase van de programma's wel een behoefte om tot een meer structurele afstemming te komen.
4. Een afstemming van de uitvoeringsfase op de uitvoering van andere programma's biedt op termijn de mogelijkheid voor iedere beheerder om de informatie te gebruiken voor een afstemming van zijn programma.
Aandacht voor een afstemming van de uitvoering op andere programma's lijkt niet urgent.
Tenslotte kan een afstemming van de uitvoeringsfase op de uitvoering van andere programma's op termijn eventueel de basis vormen voor een afstemming van programma's op elkaar.
5. Niet alle onderzoekprogramma's en niet alle projecten in een programma worden gepubliceerd.
6. Een veertigtal personen vormen een netwerk in de programmering en de programmauitvoering van het afvalstoffenonderzoek. Deze vullen de helft van de relaties tussen de beschouwde programma's in.
7. Indien in de organisaties, die in de overleggroepen vertegenwoordigd zijn, een optimale terugkoppeling plaats vindt, wordt bijna 90% van de mogelijke relaties tussen programma's ingevuld.
8. Het NOH heeft als enige van de beschouwde programma's een personele relatie met elk der andere programma's.

6 Literatuur

- [1] Inventarisatie stimuleringsactiviteiten van de overheid op het gebied van hergebruik van afvalstoffen.
juni 1990, Ir. B.L. van der Ven, TNO, ref.nr.: 8722-21954/90-212
- [2] Verslag workshop afvalstoffenonderzoek 4 mei 1990.
juni 1990, Ir. B.L. van der Ven, TNO, ref.nr.: 8722-21954/90-213
- [3] IOP-Milieutechnologie; Meerjarenprogramma recycling, 1991-1994 (EZ/VROM). A.J.A. Mom, CIVI Consultancy
- [4] PBTS-Milieutechnologie-brochure 1991
- [5] EWAB; programmavoorstel 1991
- [6] NOH-meerjarenprogramma 1988-1992
- [7] NOH-programmavoorstel 1991
- [8] NOH-Projectenoverzicht juni 1991
- [9] Onderzoekplan Interdepartementale Werkgroep Toepassing van Afvalstoffen in de Bouwmaterialenindustrie en de Bouwnijverheid, mei 1991.
- [10] Taakstellend plan ter reductie van de kooldioxide-uitstoot via het afvalstoffenbeleid, januari 1991
- [11] GFT, Groente-, Fruit- en Tuinafval
Overzicht van onderzoek- en demonstratieprojecten, deel I, NOH, 31 mei 1991
- [12] Milieu- en energievriendelijke produktontwikkeling
Overzicht van onderzoek- en demonstratieprojecten, deel I, NOH, juni 1991

7 Verantwoording

Naam en adres van de opdrachtgever

Novem: St. Jacobsstraat 61 Utrecht.

RIVM: Antonie van Leeuwenhoeklaan 9 Bilthoven

Namen en functies van de medewerkers

Ir. B.L. van der Ven, projectleider, Afdeling Milieutechnologie

Ir. L.M. Schrijnen, besliskundige, Afdeling Industriële Veiligheid

Namen van instellingen waaraan een deel van het onderzoek is uitbesteed

Niet van toepassing

Tijdsbestek waarin het onderzoek heeft plaatsgehad

januari - september 1991

Ondertekening

Ir. B.L. van der Ven
onderzoekleider

Goedgekeurd door

Dr. Ir. J.A. Don
hoofd afdeling Milieutechnologie

Bijlage 1 Checklist

Aan de hand van een checklist zijn gestructureerde interviews gehouden met betrokkenen in de afvalstoffenonderzoekprogrammering. Hieronder is deze checklist opgenomen.

I Kenmerken van het programma:

- 1 Doelstelling van het programma
- 2 Beleidsuitgangspunt
- 3 Werkingsgebied:
 - welke afvalstoffen
 - type van het onderzoek
 - marktsegment
- 4 Wijze van stimulering
- 5 Financiering

II Programma voorbereiding:

- 6 Hoe komt het programma tot stand?
- 7 Welke informatie wordt daarvoor gebruikt?
- 8 Wie beslist en hoe?

III Programmauitvoering:

- 9 Hoe wordt het programma bekend gemaakt?
- 10 Hoe worden projecten uitgelokt?
- 11 Hoe worden ze beoordeeld?
- 12 Welke informatie wordt er gebruikt bij de toekenningsprocedure?
- 13 Hoe worden de resultaten gebruikt en verspreid?

IV Extern:

- 14 Wat weet U van andere programma's?
- 15 Wat zou U willen weten van andere programma's?
- 16 Welke reguliere informatiestroom (contacten, papier) is er tussen beheerders en/of stuurders?

Bijlage 2 Geïnterviewden

Met de volgende betrokkenen is een interview gevoerd conform de checklist uit tabel 1.

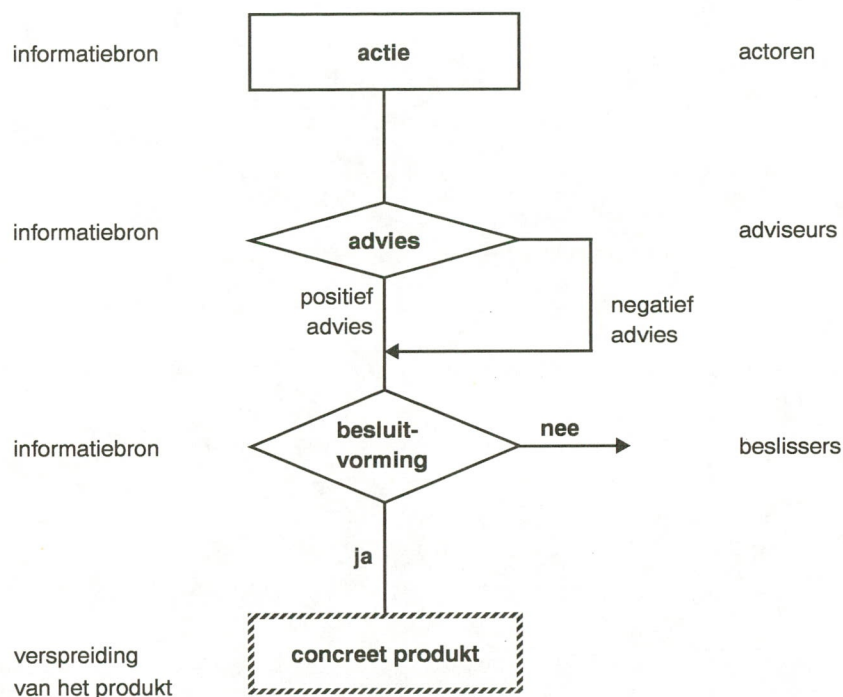
naam	organisatie
Akker, F. van den	VROM-DGM/B
Buys, M.	EZ-DGE
Grootveld, G. van	VROM-DGM/A
Haastrecht, C.J. van	Novem
Kruijdenberg, H.J.M.	Novem
Schelleman, F.J.M.	EZ-DGI en R
Smakman, G.	Novem
Span, M.	VROM-DGM/A
Veen, H. van der	VROM-DGM/A
Weerd, M. de	RIVM-LAE
Zwalve, W.	StiPT

Daarnaast zijn de volgende personen zijn geraadpleegd:

naam	organisatie
Dees, P.J.	StiPT
Enst, J.W.A. van	EZ-DGE
Knol, K.E.	StiPT
Vliet, R.E	EZ-DGI en R
Wouterse, K.	StiPT

Bijlage 3 Grafische beschrijving van de totstandkoming van de beschouwde onderzoekprogramma's en overzicht van betrokkenen per programma

In hoofdstuk 2 van dit rapport is een globale beschrijving gegeven van de beschouwde onderzoekprogramma's. Op deze plaats volgt van elk programma een grafische beschrijving van de totstandkoming van elk programma. Deze grafische beschrijving maakt gebruik van de volgende symbolen.

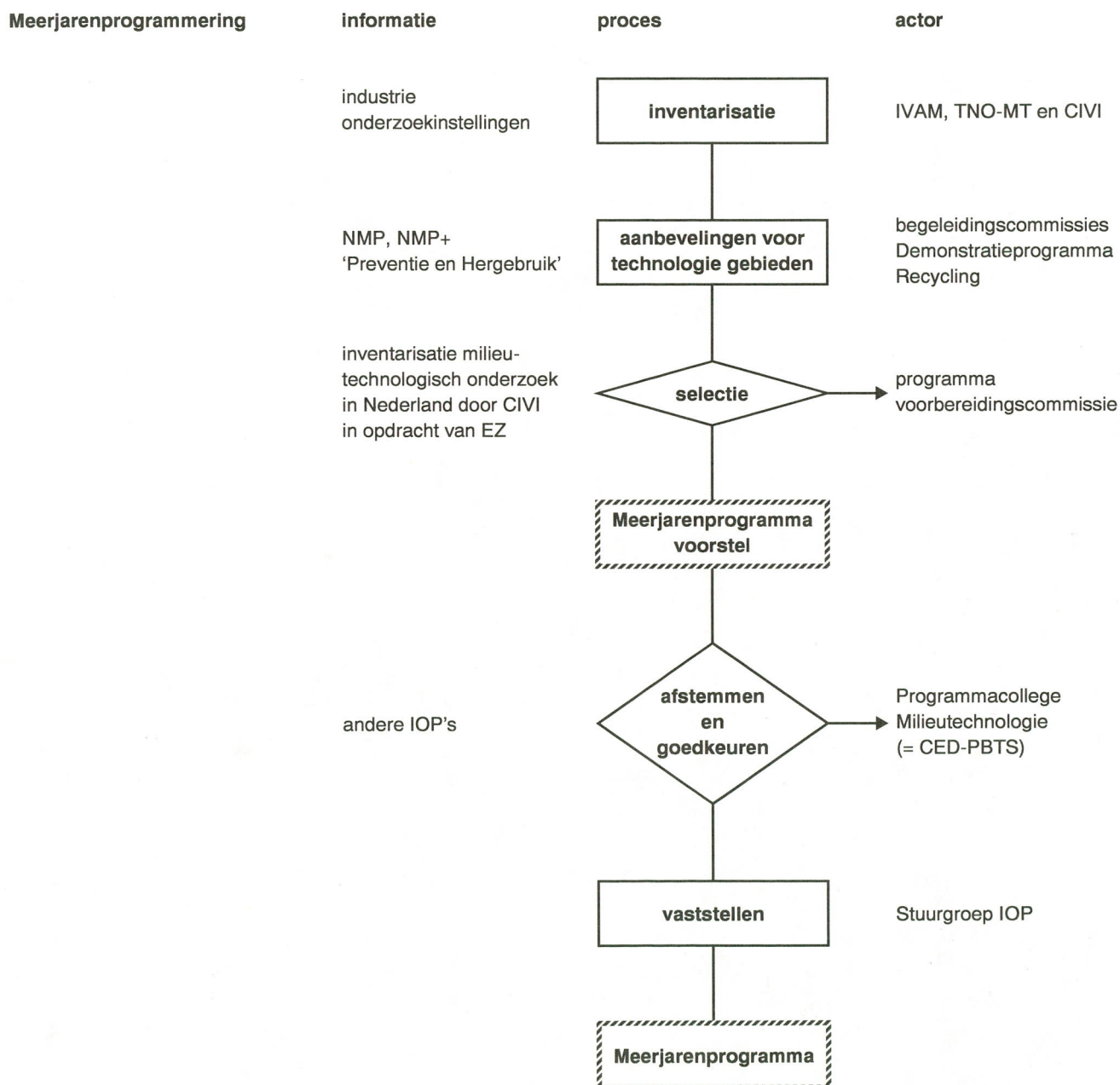

Op deze wijze zijn steeds zowel de programmavoorbereiding als de programma-uitvoering beschreven.

Aansluitend volgt steeds een overzicht van de betrokkenen per programma.

3.1 Innovatiegericht Onderzoekprogramma IOP-Milieutechnologie/Recycling (IOP/MT/R)

3.1.1 Processchema's IOP Milieutechnologie Recycling

Programmauitvoering

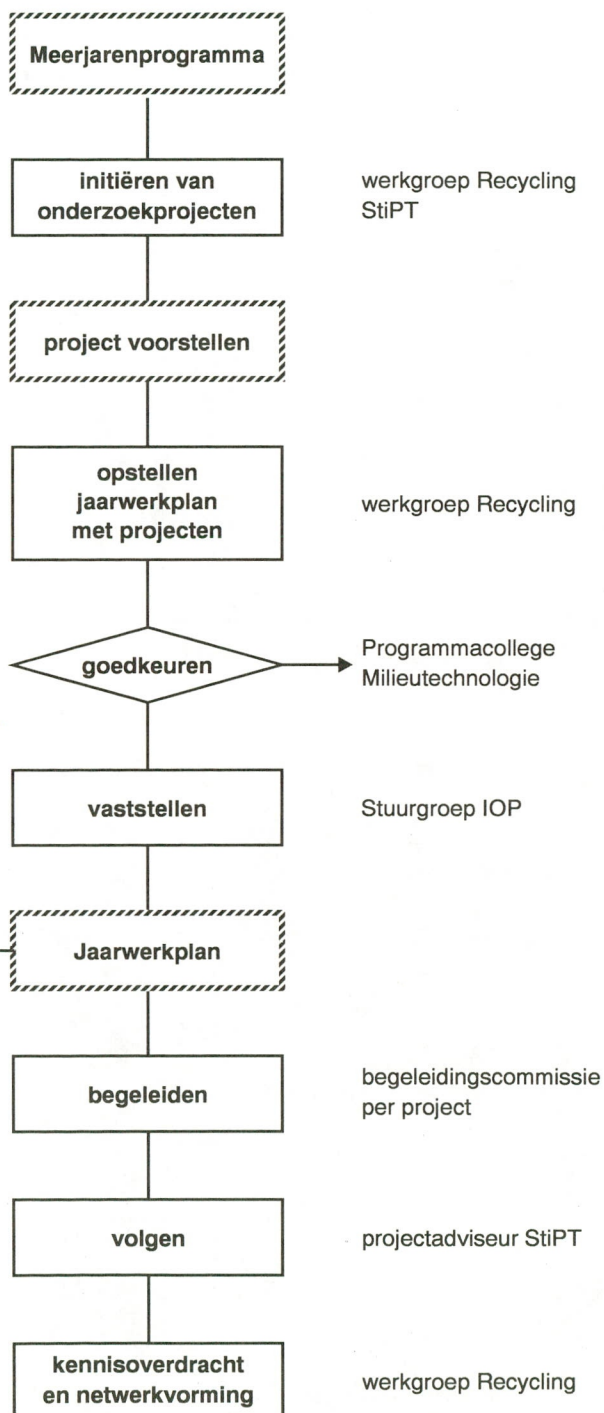
informatie

proces

actor

- marketingmix
- nieuwsbrief
- andere op recycling gerichte programma's zoals NOH

Staatscourant

3.1.2 Betrokkenen bij het IOP Milieutechnologie Recycling

naam	organisatie	overleggroep	programma	functie/expertise gebied
Blom, L.	NFK	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	voorzitter werkgroep IOP/MT/recycling
Dees, P.J.	StiPT	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	secretaris
Koumans, W.A.	...	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	voorzitter
Lookeren Campagne, N. van	Shell	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	
Peze, H.F.	...	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	voorzitter werkgroep IOP/MT/Milieubiotechnologie
Rulkens, W.H.	Landbouw Universiteit	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	
Stein Callenfels, G.W. van	...	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	
Swaaij, W.P.M. van	Universiteit Twenthe	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	voorzitter werkgroep IOP/MT/Preventie
Visscher, K.	RIVM-LAE	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	
Zwalve, W.	StiPT	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	secretaris
Baas, W.	O&W-DGHW	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	
Blaauw, H.J.	O&W-DGWB	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	
Burggraaf, A.J.	Universiteit Twenthe	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	
Bus, W.	...	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	
Enst, J.W.A. van	EZ-ATB	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	secretaris
Lousada, E.G.	EZ-DGI en R	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	
Maes, A.J.M.M.	EZ-ATB	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	voorzitter
Parmentier, J.H.	TNO	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	
Torren, H.J. van der	StiPT	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	waarnemer
Vliet, R.E. van	EZ-DGI en R	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	secretaris
Dees, P.J.	StiPT	projectgroep Milieutechnologie	IOP	
Dumont, M.F.	EZ-DGI en R	projectgroep Milieutechnologie	IOP	
Enst, J.W.A. van	EZ-ATB	projectgroep Milieutechnologie	IOP	secretaris stuurgroep IOP
Heul, W. van der	EZ-DGI en R	projectgroep Milieutechnologie	IOP	
Klein, E.	LVN-VAAP	projectgroep Milieutechnologie	IOP	
Leeuw, B. de	EZ-SCM	projectgroep Milieutechnologie	IOP	
Schelleman, F.J.M.	EZ-DGI en R	projectgroep Milieutechnologie	IOP	project leider
Schieven, E.	EZ-DGI en R	projectgroep Milieutechnologie	IOP	
Vlugt, A.J. van der	VROM-DGM/B	projectgroep Milieutechnologie	IOP	
Witmond, B.J.	EZ-DGI en R	projectgroep Milieutechnologie	IOP	
Woudstra, T.J.	EZ-DGI en R	projectgroep Milieutechnologie	IOP	

Betrokkenen bij het Innovatiegericht Onderzoekprogramma Milieutechnologie (IOP/MT) Recycling (vervolg)

naam	organisatie	overleggroep	programma	functie/expertise gebied
Blom, L.	NFK	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	secretaris
Dees, P.J.	StiPT	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Drift, A. van der	Philips	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Duyverman, C.J.	TNO	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Enst, J.W.A. van	EZ-ATB	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Gons, J.	Wavin	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Joosten, J.	RIVM-LAE	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Knol, K.E.	StiPT	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Lidth de Jeude, J.W. van	VROM-DGM/B	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Lucassen, W.H.P.	Philips/Mirec	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Mom, A.J.A.	CIVI	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	voorzitter
Niël, E.M.M.G.	Milieuinstituut Brabant	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Smid, T.J.C.	...	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Strikkers, A.F.	FHG/Curef Metal Processing	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Wely, F.E. van	TNO	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Beenackers, A.A.C.M.	RUG	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	voorzitter
Blom, L.	NFK	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Bronckers, J.A.	van Balkom	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Costerus, A.	NBM	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Dalmijn, W.L.	TUD	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Dumont, M.F.	EZ-DGI en R	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Duyverman, C.J.	TNO	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Gons, J.	Wavin	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Knol, K.E.	StiPT	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Koning, C.E.	DSM	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Lidth de Jeude, J.W. van	VROM-DGM/B	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	secretaris
Lucassen, W.H.P.	Philips/Mirec	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Möller, M.	Universiteit Twenthe	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Sein, A.A.	RIVM-LAE	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Senden, M.M.G.	Shell	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Stassen, H.E.M.	BTG	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Knol, K.E.	StiPT		IOP/MT/R	
Zwalve, W.	StiPT		IOP/MT/R	

3.2 Subsidieregeling Programmatische Bedrijfsgerichte Technologie Stimulering Milieutechnologie (PBTS/MT)

3.2.1 Processchema's van PBTS-Milieutechnologie

Jaarprogrammering

informatie

NMP, NMP+

proces

opstellen van
programma

overleg

vast-
stelling

PBTS/MT-regeling

actor

EZ

EZ, VROM, StiPT

EZ

Programmauitvoering

informatie

proces

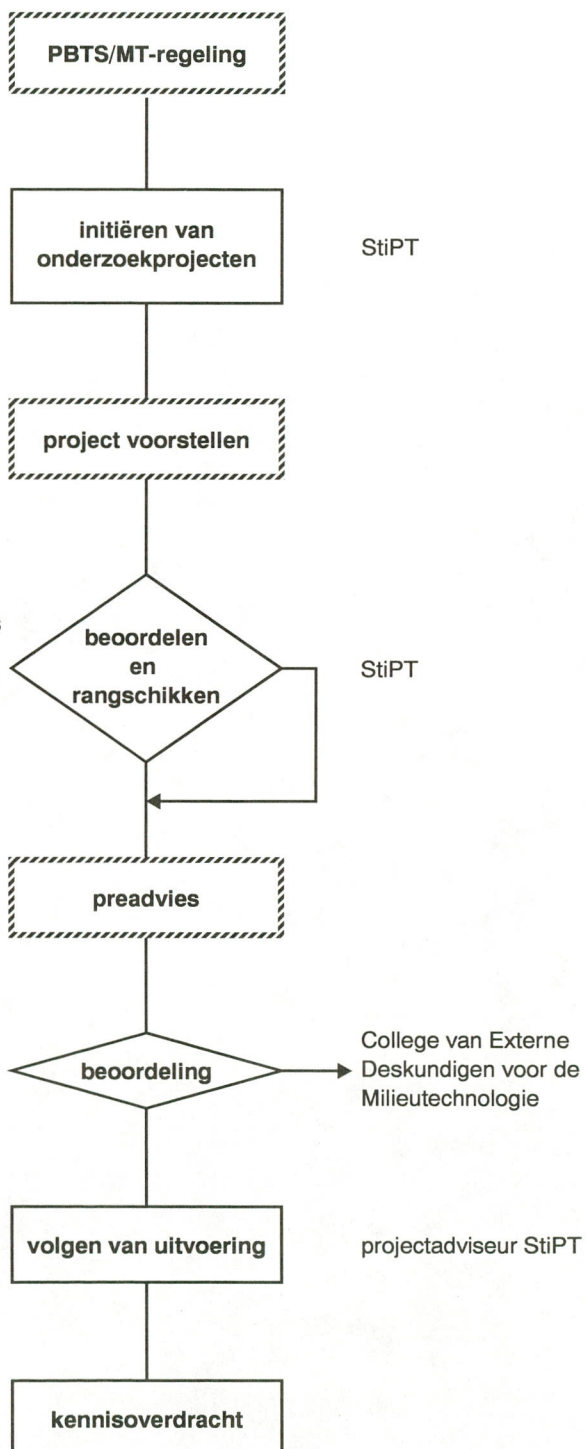
actor

- staatscourant
- mailing
- contactdagen innovatiecent.
- artikelen in vakbladen
- persconferentie door plaatsvervangend DG

- persoonsgebonden kennis
- afstemming met Novem onder andere KWS-2000, NOH en STMTA

- persoonsgeboden kennis

- als het bedrijf het wil: artikelen etc.

3.2.2 Betrokkenen bij PBTS Milieutechnologie

naam	organisatie	overleggroep	programma	functie/expertise gebied
Blom, L.	NFK	College van Externe Deskundigen	PBTS/MT	voorzitter werkgroep IOP/MT/Recycling
Dees, P.J.	StiPT	College van Externe Deskundigen	PBTS/MT	secretaris
Koumans, W.A.	...	College van Externe Deskundigen	PBTS/MT	voorzitter
Lookeren Campagne, N. van	Shell	College van Externe Deskundigen	PBTS/MT	
Peze, H.F.	...	College van Externe Deskundigen	PBTS/MT	voorzitter werkgroep IOP/MT/Milieubiotechnologie
Rulkens, W.H.	Landbouw Universiteit	College van Externe Deskundigen	PBTS/MT	
Stein Callenfels, G.W. van	...	College van Externe Deskundigen	PBTS/MT	
Swaij, W.P.M. van	Universiteit Twenthe	College van Externe Deskundigen	PBTS/MT	voorzitter werkgroep IOP/MT/Preventie
Visscher, K.	RIVM-LAE	College van Externe Deskundigen	PBTS/MT	
Zwalve, W.	StiPT	College van Externe Deskundigen	PBTS/MT	secretaris
Dees, P.J.	StiPT	projectgroep Milieutechnologie	PBTS/MT	
Dumont, M.F.	EZ-DGI en R	projectgroep Milieutechnologie	PBTS/MT	
Enst, J.W.A. van	EZ-ATB	projectgroep Milieutechnologie	PBTS/MT	secretaris stuurgroep IOP
Heul, W. van der	EZ-DGI en R	projectgroep Milieutechnologie	PBTS/MT	
Klein, E.	LVN-VAAP	projectgroep Milieutechnologie	PBTS/MT	
Leeuw, B. de	EZ-SCM	projectgroep Milieutechnologie	PBTS/MT	
Schelleman, F.J.M.	EZ-DGI en R	projectgroep Milieutechnologie	PBTS/MT	project leider
Schieven, E.	EZ-DGI en R	projectgroep Milieutechnologie	PBTS/MT	
Vlugt, A.J. van der	VROM-DGM/B	projectgroep Milieutechnologie	PBTS/MT	
Witmond, B.J.	EZ-DGI en R	projectgroep Milieutechnologie	PBTS/MT	
Woudstra, T.J.	EZ-DGI en R	projectgroep Milieutechnologie	PBTS/MT	
Kooy, A.	StiPT		PBTS/MT	beheerder
Veen, G. van	StiPT		PBTS/MT	beheerder
Wouterse, K.	StiPT		PBTS/MT	beheerder
Zwalve, W.	StiPT		PBTS/MT	beheerder

3.3 EnergieWinning uit Afval en Biomassa (EWAB)

3.3.1 Processchema's EWAB 1991

Meerjarenprogrammering

informatie

- stand der techniek
- rol van de overheid
- overheidsprogramma's
- Nota Energiebesparing & NMP+

informatie-inwinning
bij VEABRIN en KEMA

proces

inventarisatie
en verkenningen

evaluatie van
uitgevoerde projecten

toekomstige
doelstellingen en
uitgangspunten-
notitie

advies

aanwijzingen
aan Novem

Meerjarenprogramma
voorstel

besluit-
vorming

Meerjarenprogramma

uitwerken

Jaarplan

actor

Extern bureau

Extern bureau

Novem

AER en de taakgroep
verbetering rendement
AVI's

EZ-DGE

Novem

(plaatsvervangend)
D.G. EZ-DGE

Novem

Jaarprogrammering

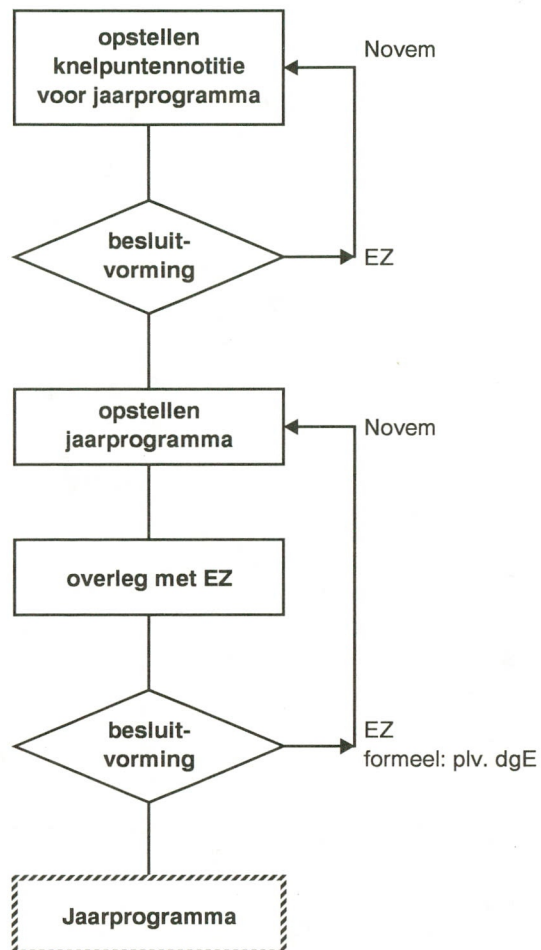
informatie

- externe evaluatie
- eventuele eigen programma
- plan van aanpak van de Taakgroep rendement AVI's

- BES
- NMP (+)

- eigen programma
- andere Novem programma's

proces

actor

Programmauitvoering

informatie

proces

actor

- Novem-brochures
- Vaktijdschriften
- mailing

afstemming met:

- NOH en STMTA
- programma
Energievoorziening
- programma
Agrarische Sector

soms oordeel EZ

per project rapportage-afpraak.
melding van project en resultaat onder andere in "Energie en Milieutechnologie"
incidenteel in brochures

Jaarplan

**initieren van
onderzoekprojecten**

Novem

project voorstellen

**besluit-
vorming**

Novem

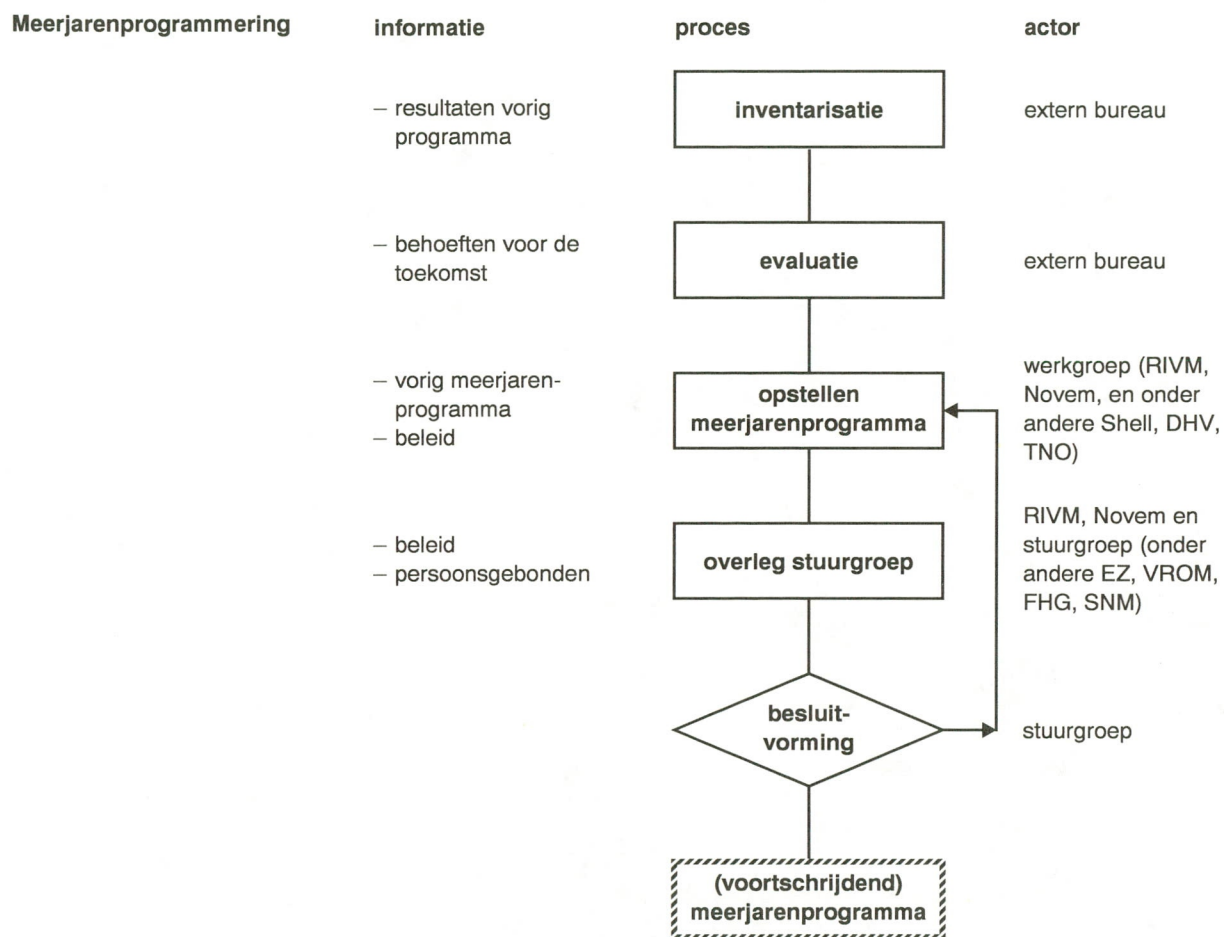
kennis overdracht

3.3.2 Betrokkenen bij het programma EnergieWinning uit Afval en Biomassa

naam	organisatie	overleggroep	programma	functie/expertise gebied
Adams, M.J.G.A.	VROM-DGM/A	taakgroep rendement AVI's	EWAB	
Barkhuysen, K.	Energiebedrijf ZHW	taakgroep rendement AVI's	EWAB	
Bregten, P.A.	Provincie Zuid Holland	taakgroep rendement AVI's	EWAB	
Buys, M.	EZ-DGE	taakgroep rendement AVI's	EWAB	
Cardon, A.	VEABRIN	taakgroep rendement AVI's	EWAB	
Schut, J.F.	PGEM	taakgroep rendement AVI's	EWAB	
Smakman, G.	Novem	taakgroep rendement AVI's	EWAB	
Sypkens Smit, A.T.	VEEN	taakgroep rendement AVI's	EWAB	
Vries, R. de	KEMA	taakgroep rendement AVI's	EWAB	
Wardenaar, J.C.	KEMA	taakgroep rendement AVI's	EWAB	
Braber, K.	Novem		EWAB	beheerder
Smakman, G.	Novem		EWAB	beheerder

3.4 Nationaal Onderzoekprogramma Hergebruik van afvalstoffen (NOH)

3.4.1 Processchema's NOH

Jaarprogrammering

informatie

- eigen programma
- info andere programma's zoals: NOK, EWAB en STMTA
- beleidsontwikkelingen

proces

(voortschrijdend)
meerjarenprogramma

opstellen
jaarprogramma

overleg met
stuurgroep

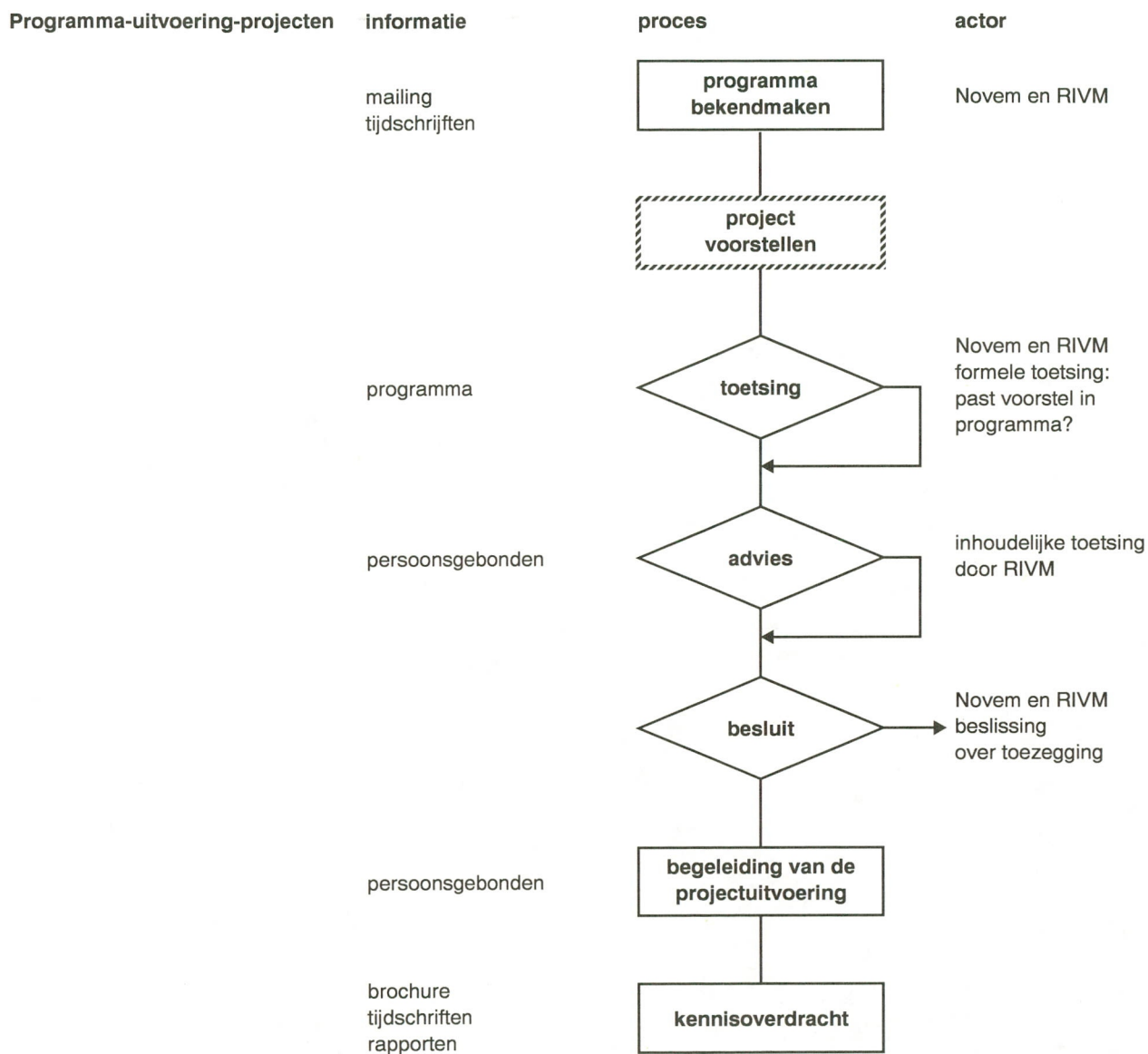
besluit-
vorming

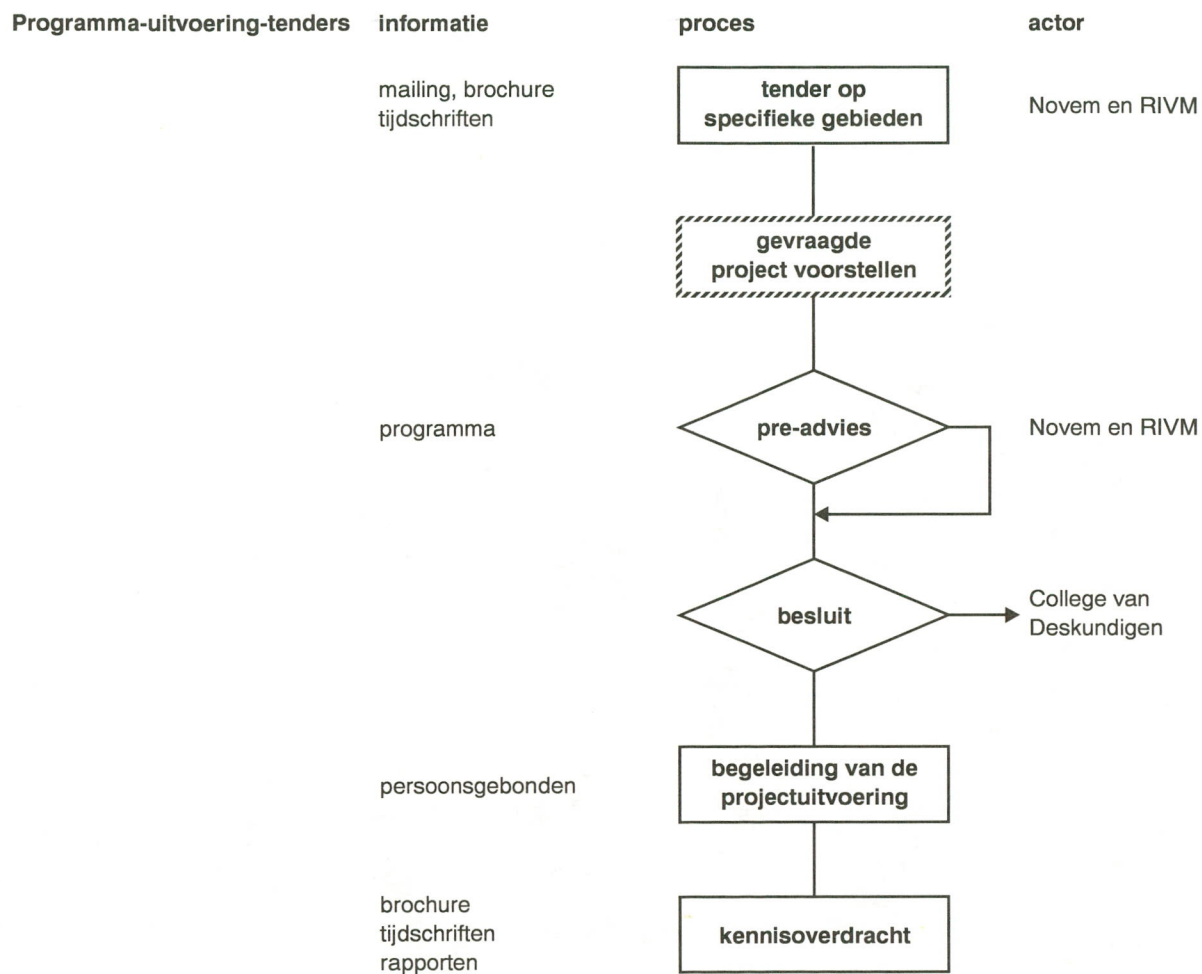
jaarprogramma

actor

RIVM en Novem

EZ en VROM
formeel: plv dgE

3.4.2 Betrokkenen bij het Nationaal Onderzoekprogramma Hergebruik van afvalstoffen (NOH)

naam	organisatie	overleggroep	programma	functie/expertise gebied
Adams, M.J.G.A.	VROM-DGM/A	stuurgroep	NOH	voorzitter
Buys, M.	EZ-DGE	stuurgroep	NOH	
Grootveld, G. van	VROM-DGM/A	stuurgroep	NOH	
Klingenberg, A.	Stichting Natuur en Milieu	stuurgroep	NOH	
Nijkerk, A.A.	FHG	stuurgroep	NOH	
Span, M.	VROM-DGM/A	stuurgroep	NOH	
Strikkers, A.F.	FHG/Curef Metal Processing	stuurgroep	NOH	
Westerhuis, A.	EZ-SCM	stuurgroep	NOH	
Joosten, J.	RIVM-LAE	cluster GFT	NOH	
Kruidenberg, H.J.M.	Novem	cluster GFT	NOH	
Martens, W.	RIVM-LAE	cluster GFT	NOH	
Roos, M. de	VROM-DGM/A	cluster GFT	NOH	
Smakman, G.	Novem	cluster GFT	NOH	
Weerd, M. de	RIVM-LAE	cluster GFT	NOH	
Adams, M.J.G.A.	VROM-DGM/A	cluster verbranden	NOH	
Cardon, A.	VEABRIN	cluster verbranden	NOH	
Folmer, D.T.	VEABRIN	cluster verbranden	NOH	
Kruidenberg, H.J.M.	Novem	cluster verbranden	NOH	
Leenders, P.	VEABRIN	cluster verbranden	NOH	
Schipper, M.	RIVM-LAE	cluster verbranden	NOH	
Vos, J.	RIVM-LAE	cluster verbranden	NOH	
Weerd, M. de	RIVM-LAE	cluster verbranden	NOH	
Bruijn, J.H.M. de	VROM-DGM/SR	cluster produktontwikkeling	NOH	
Bruijnes, C.	VROM-DGM/SR	cluster produktontwikkeling	NOH	
Duvoort, G.	RIVM-LAE	cluster produktontwikkeling	NOH	
Kleefkens, O.	EZ-DGE	cluster produktontwikkeling	NOH	
Kruidenberg, H.J.M.	Novem	cluster produktontwikkeling	NOH	
Nielen, van F.	Novem	cluster produktontwikkeling	NOH	
Schelleman, F.J.M.	EZ-DGI en R	cluster produktontwikkeling	NOH	
Schieven, E.	EZ-DGI en R	cluster produktontwikkeling	NOH	
Strietman, H.	VROM-DGM/SR	cluster produktontwikkeling	NOH	
Suijkerbuijk, H.J.M.	Novem	cluster produktontwikkeling	NOH	
Velde, J. van de	Novem	cluster produktontwikkeling	NOH	

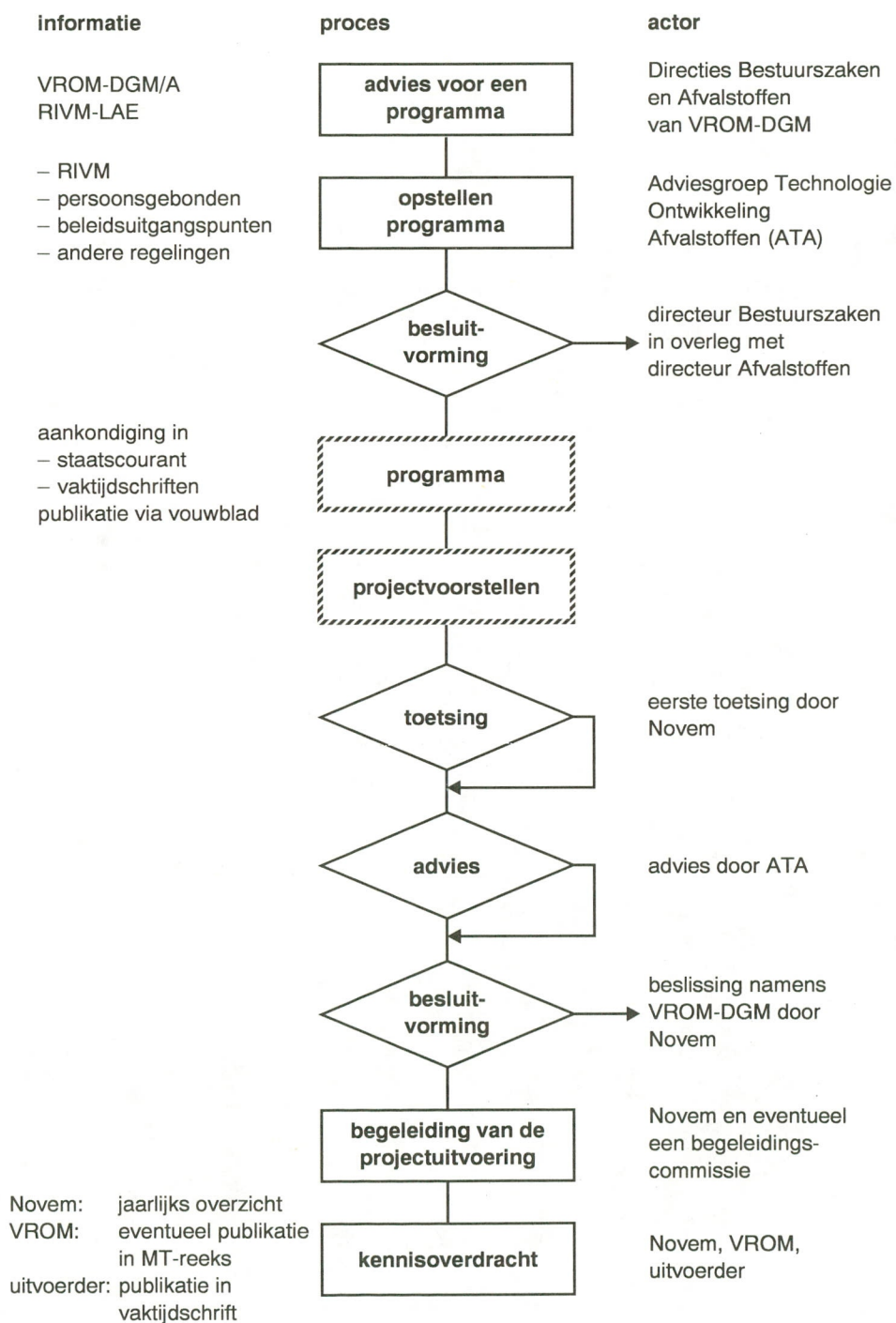
Betrokkenen bij het Nationaal Onderzoekprogramma Hergebruik van afvalstoffen (NOH) (vervolg)

naam	organisatie	overleggroep	programma	functie/expertise gebied
Aalbers, A.	RIVM-LAE		NOH	analyse
Anthonissen, I.	RIVM-LAE		NOH	slak en vliegas
Beker, D.	RIVM-LAE		NOH	storten en vergisting
Blom, W.F.	RIVM-LAE		NOH	analyse methoden, acceptatie normen
Bremmer, H.	RIVM-LAE		NOH	verwerkingstechnieken
Duvoort, G.	RIVM-LAE		NOH	bestuurlijke aspecten, preventie, scheiding aan de bron
Joosten, J.	RIVM-LAE		NOH	inzameling, hergebruik
Kamphuis, Ch.	RIVM-LAE		NOH	slak, bouw en sloopafval
Martens, W.	RIVM-LAE		NOH	composteren, GFT
Meier, P.	RIVM-LAE		NOH	verwerkingstechnieken, zware metalen
Meiling, K.	RIVM-LAE		NOH	kunststoffen, hout
Nagelhout, D.	RIVM-LAE		NOH	inzameling, hergebruik
Schipper, M.	RIVM-LAE		NOH	verbranden
Sein, A.A.	RIVM-LAE		NOH	kunststoffen, dioxines
Verhagen, H.	RIVM-LAE		NOH	preventie, bedrijfsafvalstoffen
Vos, J.	RIVM-LAE		NOH	verbranden
Kruidenberg, H.J.M.	Novem		NOH	beheerder
Suikerbuijk, H.J.M.	Novem		NOH	beheerder
Velde, J. van de	Novem		NOH	beheerder
Weerd, M. de	RIVM-LAE		NOH	beheerder
Donders, A.P.P.	BMRO	College van Onafh. Deskundigen*)	NOH	
Gulick, A. van	St. Verpakking en Milieu	College van Onafh. Deskundigen	NOH	
Joosten, J.M.	RIVM	College van Onafh. Deskundigen	NOH	
Klingenberg, A.	Stichting Natuur en Milieu	College van Onafh. Deskundigen	NOH	
Oppedijk Van Veen, W.M.	TUD	College van Onafh. Deskundigen	NOH	
Scheepmaker, A.	TNO	College van Onafh. Deskundigen	NOH	
Voskamp, H.A.	FHG	College van Onafh. Deskundigen	NOH	
Zeeman, J.H.	Viro consult	College van Onafh. Deskundigen	NOH	

*) De leden zitten op persoonlijke titel in het College van onafhankelijke deskundigen. Desondanks zijn op deze plaats de organisatie waar zij deel van uitmaken opgenomen.

3.5 Stimuleringsregeling Milieutechnologie (afvalstoffen) (STMTA)

3.5.1 Processchema STMTA

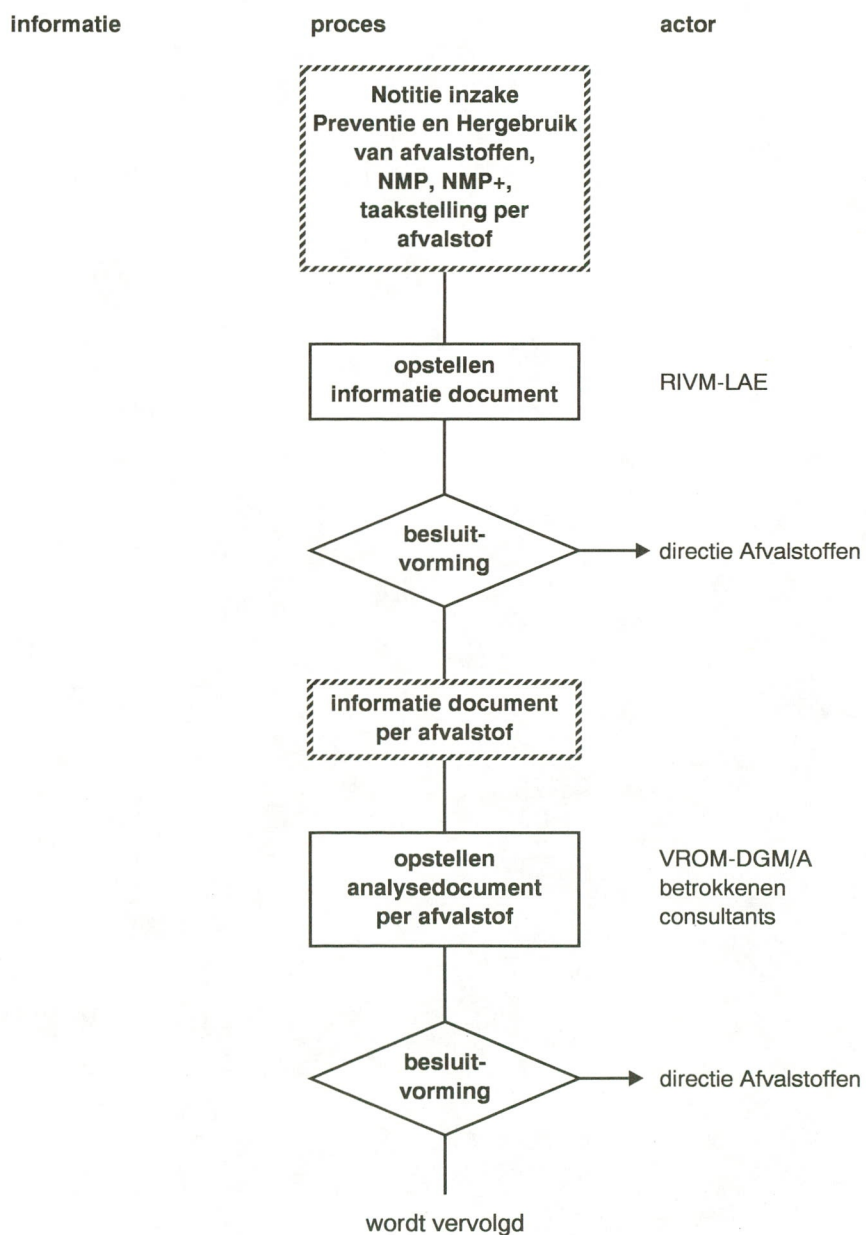
3.5.2 Betrokkenen bij de Stimuleringsregeling Milieutechnologie (afvalstoffen) (STMTA)

naam	organisatie	overleggroep	programma	functie/expertise gebied
Bohmann, R.	VROM-DGM/A	ATA	STMTA	
Lith, H.	VROM-DGM/A	ATA	STMTA	
Lidth de Jeude, J.W. van	VROM-DGM/B	ATA	STMTA	
Hoogenkamp, A.	RIVM-LAE	ATA	STMTA	
Weerd, M. de	RIVM-LAE	ATA	STMTA	
Akker, F. van den	VROM-DGM/B	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	
Booy, M.	Novem	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	
Drooge, B. van	Novem	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	
Haastrecht, C.J. van	Novem	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	
Lidth de Jeude, J.W. van	VROM-DGM/B	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	
Pieters, J.	VROM-DGM/B	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	
Pols, H.	V&W-RIZA	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	
Vlugt, A.J. van der	VROM-DGM/B	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	
Westerling, F.J.	LNV	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	
Boesten, R.	Novem		STMTA	beheerder
Hulst, H.	Novem		STMTA	beheerder

3.6 Onderzoekprogramma's van Directie Afvalstoffen VROM-DGM

3.6.1 Onderzoekprogramma Directie Afvalstoffen VROM-DGM Programma Preventie en Hergebruik (A/P&H)

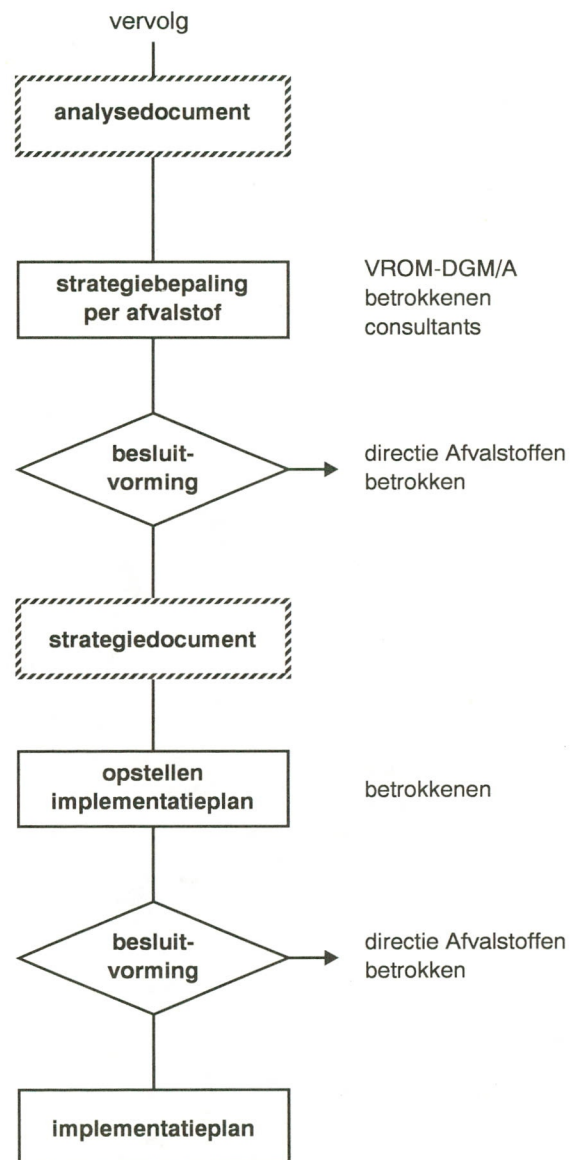
3.6.1.1 Processchema *programma Preventie en Hergebruik*

informatie

proces

actor

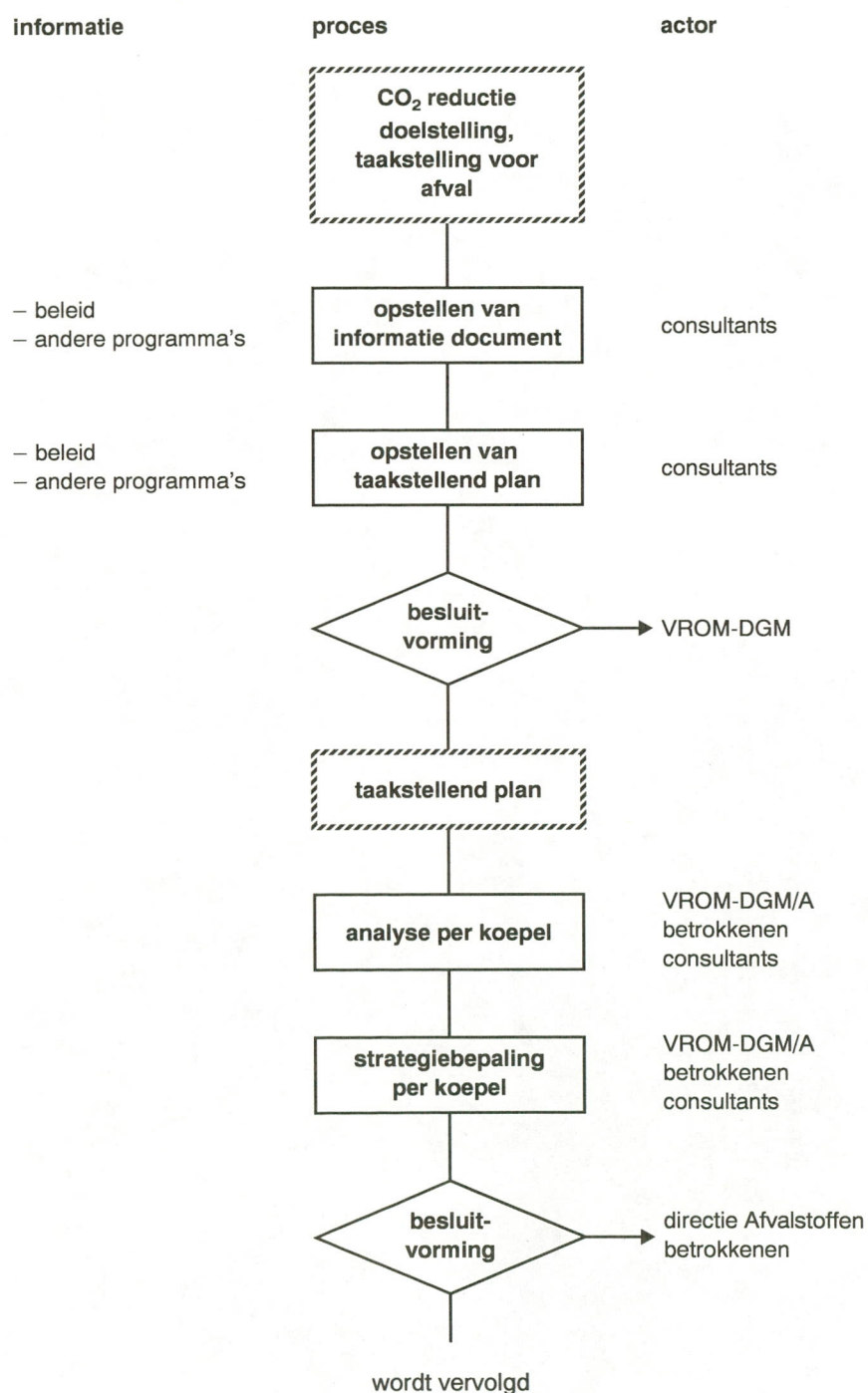

3.6.1.2 Betrokkenen bij het programma Preventie en Hergebruik van Directie Afvalstoffen (A/P&H)

naam	organisatie	overleggroep	programma	functie/expertise gebied
Brugman, W.J.K.	VROM-DGM/A	Stuurgroep afval preventie	A/P&H	
Peters, J.	VROM-DGM/B	Stuurgroep afval preventie	A/P&H	
Berg, A.V. van den	VROM-DGM/SR	Stuurgroep afval preventie	A/P&H	
Grootveld, G. van	VROM-DGM/A	Stuurgroep afval preventie	A/P&H	
Schröder, C.	EZ-SCM	Stuurgroep afval preventie	A/P&H	
Lubeck, A.	VNO	Stuurgroep afval preventie	A/P&H	
Allessie, M.	VROM-DGM/A		A/P&H	afvalolie, kunststoffen
Anthonissen, I.	RIVM-LAE		A/P&H	slakken, vliegas
Bohmann, R.	VROM-DGM/A		A/P&H	beitsbaden, batterijen, oxykalkslik, jarosiet, straalgrit
Joosten, J.	RIVM-LAE		A/P&H	verpakkingen
Kamphuis, Ch.	RIVM-LAE		A/P&H	bouw en sloopafval
Kattouw, M.	VROM-DGM/A		A/P&H	papier, karton
Meier, P.	RIVM-LAE		A/P&H	jarosiet, batterijen
Nagelhout, D.	RIVM-LAE		A/P&H	verpakkingen
Sein, A.A.	RIVM-LAE		A/P&H	kunststoffen
Steen, H. van der	VROM-DGM/A		A/P&H	hkw's
Veerman, K.	VROM-DGM/A		A/P&H	slak en vliegas
Verhagen, H.	RIVM-LAE		A/P&H	informatiedocumenten, hkw's, oxykalkslik
Vliet, E. van	VROM-DGM/A		A/P&H	autobanden, autowrakken, shredderstof, bouw en sloopafval
Vos, J.	RIVM-LAE		A/P&H	autowrakken
Weerd, M. de	RIVM-LAE		A/P&H	autobanden

3.6.2 Onderzoekprogramma Directie Afvalstoffen VROM-DGM CO₂ reductie programma (A/CO₂)

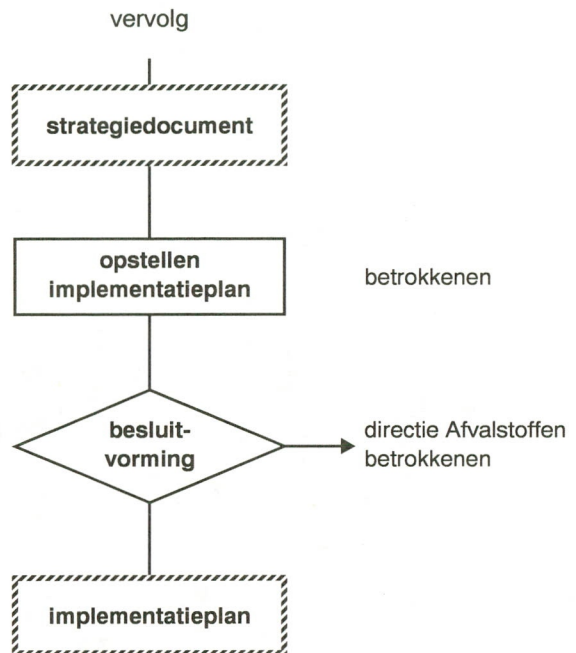
3.6.2.1 Processchema van het CO₂ reductie programma

informatie

proces

actor

3.6.2.2 Betrokkenen bij het CO₂ reductie programma van Directie Afvalstoffen (A/CO₂)

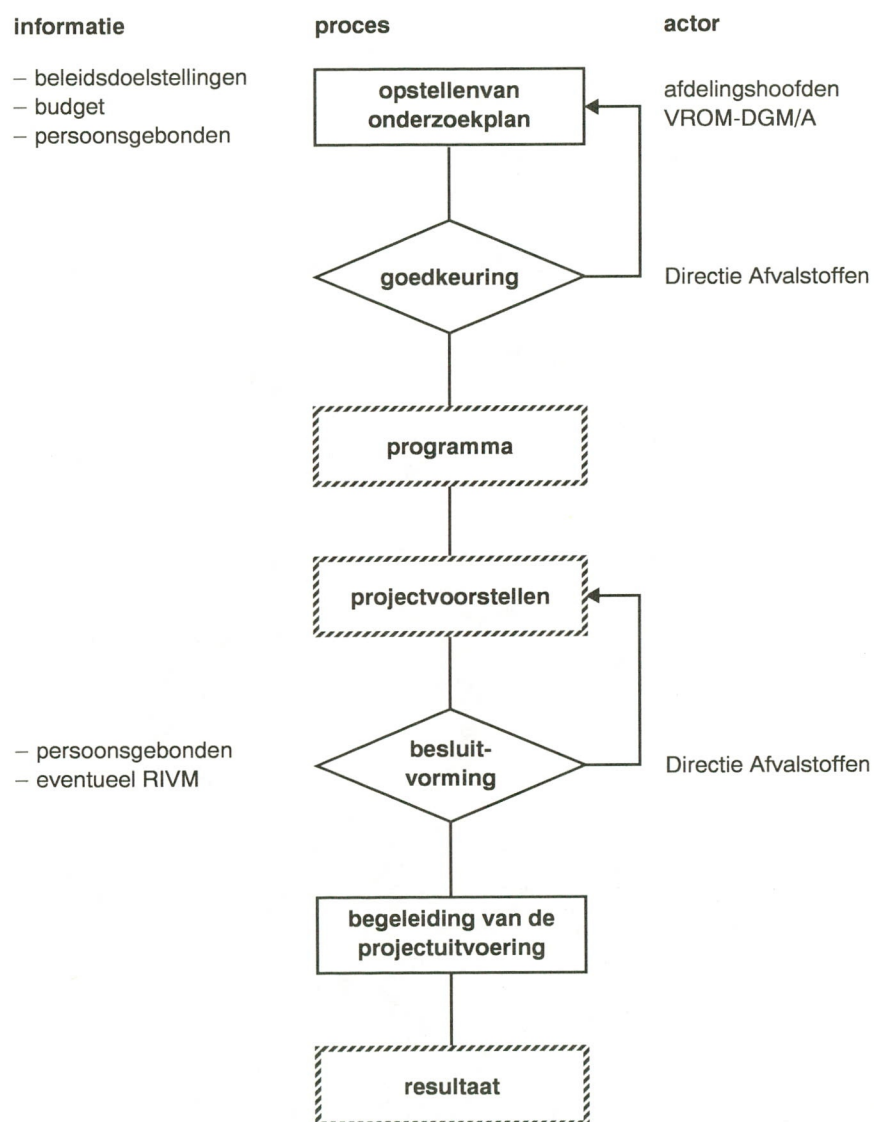
naam	organisatie	overleggroep	programma	functie/expertise gebied
Brugman, W.J.K.	VROM-DGM/A	managementgroep	A/CO ₂	voorzitter
Grootveld, G. van	VROM-DGM/A	managementgroep	A/CO ₂	
Hoogendoorn, D.	VROM-DGM/A	managementgroep	A/CO ₂	
Allessie, M.	VROM-DGM/A	managementgroep	A/CO ₂	
Lenstra, J.	VROM-DGM/L	managementgroep	A/CO ₂	
Dijk, M.	VROM-DGM/A	managementgroep	A/CO ₂	
Zwalve, W.	StiPT	managementgroep	A/CO ₂	secretaris
Hoogendoorn, D.	VROM-DGM/A	koepel	A/CO ₂	beheer: compostering GFT, thermische verwerking
Allessie, M.	VROM-DGM/A	koepel	A/CO ₂	beheer: kunststoffen
Grootveld, G. van	VROM-DGM/A	koepel	A/CO ₂	beheer: aluminium
Lenstra, J.	VROM-DGM/L	koepel	A/CO ₂	beheer: mestvergisting
Spek, W.	StiPT		A/CO ₂	uitvoering, mest
Tigchelhof, A.	StiPT		A/CO ₂	uitvoering, compostering
Veen, G. van	StiPT		A/CO ₂	uitvoering, thermische verwerking
Zwalve, W.	StiPT		A/CO ₂	uitvoering, aluminium

Voor de koepelprojecten in het kader van het taakstellend plan ter reductie van de CO₂-uitstoot via het afvalstoffenbeleid is het onderstaande overzicht van betrokkenen beschikbaar [literatuur 10].

koepels	overheidsbeleid	mestvergieting	gft-compostering	thermische verwerking	kunststoffen	aluminium
<i>betrokkenen</i>						
intern	L, SR, DWB/La A/P&H	DWB/La, DWB/Bo SR, A/P&H	DWB/Bo, DWB/La SR, A/P&H, A/VS	L, A/VT	A/P&H, SR, FEA	A/P&H, FEA
extern	AOO, EZ-DGE, IPO LNV-DLO, NVRD VNG, Novem	LNV-DLO, EZ-DGE IPO, RIVM, IMAG NMI/IB, NEHEM PROMEST, Novem	LNV-DLO, NVRD AOO, Inz.branche VNG, LVK, VEGIN Samenw. M. Brabant Novem	AOO, EZ-DGE IPO, NVRD, VEEN VEABRIN, BRBS Regio Rotterdam Samenw. M. Brabant PNEM, Novem	EZ, NVRD, DVEB NFK, FHG, RIVM Consumentenorg. Milieuorganisaties Novem	EZ, NVRD, DVEB AI-branche, FHG Consumentenorg. Milieuorganisaties RIVM, Novem

3.6.3 Onderzoekprogramma Directie Afvalstoffen VROM-DGM Algemeen onderzoekprogramma (A/ALG)

3.6.3.1 Processchema van het algemeen onderzoekprogramma

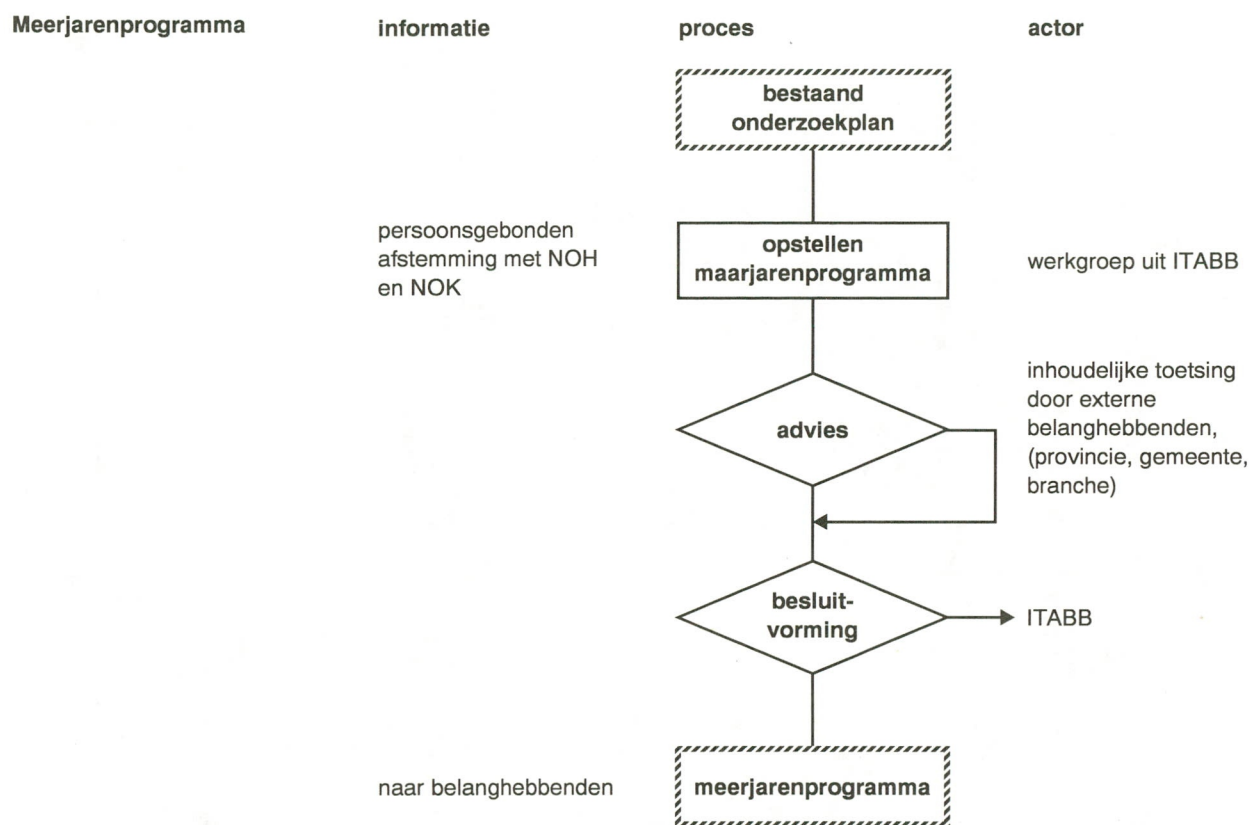

3.6.3.2 Betrokkenen bij het Algemeen Onderzoekprogramma van Directie Afvalstoffen (A/ALG)

naam	organisatie	overleggroep	programma	functie/expertise gebied
Delsman, G.W.J.M.	VROM-DGM/A		A/ALG	
Dijkzeul, A.H.J.	VROM-DGM/A		A/ALG	
Grootveld, G. van	VROM-DGM/A		A/ALG	
Hoogendoorn, D.	VROM-DGM/A		A/ALG	
Korver, M.	VROM-DGM/A		A/ALG	
Leijendekker, H.P.H.M.	VROM-DGM/A		A/ALG	
Span, M.	VROM-DGM/A		A/ALG	
Velzen, C.J. van	VROM-DGM/A		A/ALG	
Span, M.	VROM-DGM/A		A/ALG	onderzoekscoördinator

3.7 Interdepartementale werkgroep Toepassing van Afvalstoffen in de Bouwmaterialenindustrie en de Bouwnijverheid (ITABB)

3.7.1 Processchema's ITABB

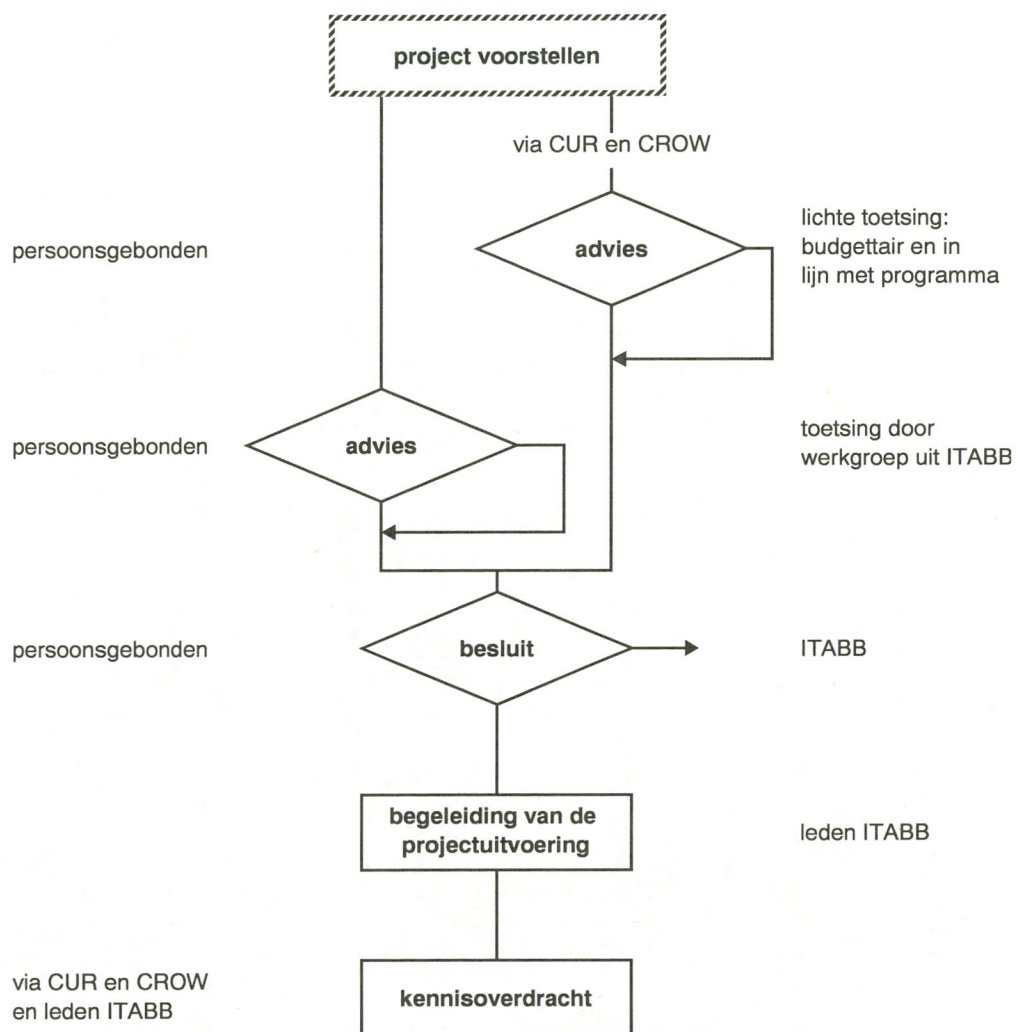

Programmauitvoering

informatie

proces

actor

3.7.2 Betrokkenen bij ITABB

naam	organisatie	overleggroep	programma	functie/expertise gebied
Akker, F. van den	VROM-DGM/B	Werkgroep	ITABB	voorzitter
Brugman, W.J.K.	VROM-DGM/A	Werkgroep	ITABB	
Eikelboom, R.T.	VROM-DGM/DWB	Werkgroep	ITABB	
Jong, B. de	V&W-FSO	Werkgroep	ITABB	
Kamphuis, Ch.	RIVM-LAE	Werkgroep	ITABB	
Karres, J.J.C.	LVN-DNMF	Werkgroep	ITABB	
Montanus, P.J.T.M.	VROM-DVEB	Werkgroep	ITABB	
Quarles van Ufford, J.J.	RIVM-BIS	Werkgroep	ITABB	
Seeger, P.R.	EZ-DGI en R	Werkgroep	ITABB	
Straatsma, G.W.	VROM-DGV/OOB	Werkgroep	ITABB	
Veen, H. van der	VROM-DGM/A	Werkgroep	ITABB	
Weelden, P. van	EZ-DGI en R	Werkgroep	ITABB	
Werff, B.J. van der	VROM-DCB	Werkgroep	ITABB	
Westerhuis, A.	EZ-SCM	Werkgroep	ITABB	
Zwan, J. Th van der	V&W-DWW	Werkgroep	ITABB	
Jong, B. de	V&W-FSO	subwerkgroep	ITABB	
Veen, H. van der	VROM-DGM/A	subwerkgroep	ITABB	
Zwan, J. Th van der	V&W-DWW	subwerkgroep	ITABB	
Veen, H. van der	VROM-DGM/A		ITABB	beheerder

TNO-rapport

**Namenlijst behorende bij Rapport
Netwerk afvalstoffenonderzoek 1991**

Referentienummer 91-366
Dossiernummer 112322-22784
Datum oktober 1991
NP

Auteurs
Ir. B.L. van der Ven
Ir. L.M. Schrijnen

Trefwoorden
— afvalstof
— onderzoek
— netwerk
— programmering

Bestemd voor
Novem
RIVM

Bijlage 4 Namenlijst behorende bij het rapport Netwerk Afvalstoffenonderzoek 1991

In deze bijlage 4 is een overzicht gegeven van de bij het programmeren van afvalstoffenonderzoek en bij het beoordelen van afvalstoffenonderzoekprogramma's en -projecten betrokken personen.

Van de betrokkenen worden gepresenteerd: de *organisatie*, de *overleggroep* waar zij zitting in hebben, hun eventuele *functie* daarin, en het betreffende *programma*. Onder overleggroep wordt in deze verstaan: **adviesgroep, cluster, college, commissie, koepel, managementgroep, programmacollege, programmavoorbereidingscommissie, projectgroep, stuurgroep, (sub)werkgroep of taakgroep**. Daarnaast zijn van elk programma de beheerders aangegeven. Van een aantal betrokkenen binnen het RIVM-LAE en VROM-DGM/A zijn ook de *expertise gebieden* vermeld.

De mate van inbreng van betrokken kan sterk verschillen.

Deze bijlage omvat twee overzichten. In het eerste overzicht zijn de betrokkenen alfabetisch gerangschikt. Het tweede overzicht geeft een ordening van de betrokkenen naar de organisaties vanwaaruit zij, die in de genoemde overleggroepen actief zijn, werkzaam zijn.

4.1 Betrokkenen in de afvalstoffenonderzoekprogrammering: alfabetisch gerangschikt op naam

naam	organisatie	overleggroep	programma	functie/expertise gebied
Aalbers, A.	RIVM-LAE		NOH	analyse
Adams, M.J.G.A.	VROM-DGM/A	taakgroep	EWAB	
Adams, M.J.G.A.	VROM-DGM/A	cluster verbranden	NOH	
Adams, M.J.G.A.	VROM-DGM/A	stuurgroep	NOH	
Akker, F. van den	VROM-DGM/B	Werkgroep	ITABB	
Akker, F. van den	VROM-DGM/B	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	
Allessie, M.	VROM-DGM/A	managementgroep	A/CO ₂	
Allessie, M.	VROM-DGM/A	koepel	A/CO ₂	beheer: kunststoffen
Allessie, M.	VROM-DGM/A		A/P&H	beheer: afvalolie, kunststoffen
Anthonissen, I.	RIVM-LAE		A/P&H	slak en vliegass
Anthonissen, I.	RIVM-LAE		NOH	slak en vliegass
Baas, W.	O&W-DGHW	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	
Barkhuysen, K.	Energiebedrijf ZHW	taakgroep	EWAB	
Beenackers, A.A.C.M.	RUG	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Beker, D.	RIVM-LAE		NOH	storten en vergisting
Berg, A.V. van den	VROM-DGM/SR	Stuurgroep afval preventie	A/P&H	
Blaauw, H.J.	O&W-DGWB	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	
Blom, L.	NFK	College van Externe Deskundigen	PBTS/MT	voorzitter werkgroep IOP/MT/recycling
Blom, L.	NFK	Programmaprooybereidingscommissie	IOP/MT/R	
Blom, L.	NFK	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	voorzitter werkgroep IOP/MT/recycling
Blom, L.	NFK	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	voorzitter
Blom, W.F.	RIVM-LAE		NOH	analyse methoden, acceptatie normen
Boesten, R.	Novem		STMTA	beheerder
Bohmann, R.	VROM-DGM/A		A/P&H	beitsbaden, batterijen, oxykalkslik, jarosiet, straalgrit
Bohmann, R.	VROM-DGM/A	ATA	STMTA	
Booy, M.	Novem	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	
Braber, K.	Novem		EWAB	beheerder
Bregten, P.A.	Provincie Zuid Holland	taakgroep	EWAB	
Bremmer, H.	RIVM-LAE		NOH	verwerkingstechniek
Bronckers, J.A.	van Balkom	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Brouwer, H.E.	EZ-DGE	overleggroep DGI en R - DGE	EZ-programma's	

naam	organisatie	overleggroep	programma	functie/expertise gebied
Brugman, W.J.K.	VROM-DGM/A	Stuurgroep afval preventie	A/P&H	
Brugman, W.J.K.	VROM-DGM/A	managementgroep	A/CO ₂	voorzitter
Brugman, W.J.K.	VROM-DGM/A	Werkgroep	ITABB	voorzitter
Bruijn, J.H.M. de	VROM-DGM/SR	cluster produktontwikkeling	NOH	
Bruijnes, C.	VROM-DGM/SR	cluster produktontwikkeling	NOH	
Burggraaf, A.J.	Universiteit Twenthe	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	
Bus, W.	...	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	
Buys, M.	EZ-DGE	stuurgroep	NOH	
Buys, M.	EZ-DGE	overleggroep DGI en R - DGE	EZ-programma's	
Buys, M.	EZ-DGE	taakgroep	EWAB	
Cardon, A.	VEABRIN	taakgroep	EWAB	
Cardon, A.	VEABRIN	cluster verbranden	NOH	
Costerus, A.	NBM	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Dalmijn, W.L.	TUD	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Dees, P.J.	StiPT	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	secretaris
Dees, P.J.	StiPT	College van Externe Deskundigen	PBTS/MT	secretaris
Dees, P.J.	StiPT	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Dees, P.J.	StiPT	projectgroep Milieutechnologie	PBTS	
Dees, P.J.	StiPT	projectgroep Milieutechnologie	IOP	
Delsman, G.W.J.M.	VROM-DGM/A		A/ALG	
Dijk, M.	VROM-DGM/A	managementgroep	A/CO ₂	
Dijkzeul, A.H.J.	VROM-DGM/A		A/ALG	
Donders, A.P.P.	BMRO	College van Onafh. Deskundigen	NOH	
Drift, A. van der	Philips	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Drooge, B. van	Novem	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	
Dumont, M.F.	EZ-DGI en R	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Dumont, M.F.	EZ-DGI en R	projectgroep Milieutechnologie	IOP	
Dumont, M.F.	EZ-DGI en R	projectgroep Milieutechnologie	PBTS	
Duvoort, G.	RIVM-LAE		NOH	bestuurlijke aspecten, preventie, scheiding aan de bron
Duvoort, G.	RIVM-LAE	cluster produktontwikkeling	NOH	
Duyverman, C.J.	TNO	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Duyverman, C.J.	TNO	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Eikelboom, R.T.	VROM-DGM/DWB	Werkgroep	ITABB	
Enst, J.W.A. van	EZ-ATB	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Enst, J.W.A. van	EZ-ATB	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	secretaris
Enst, J.W.A. van	EZ-ATB	projectgroep Milieutechnologie	PBTS/MT	secretaris stuurgroep IOP
Enst, J.W.A. van	EZ-ATB	projectgroep Milieutechnologie	IOP	secretaris stuurgroep IOP

naam	organisatie	overleggroep	programma	functie/expertise gebied
Folmer, D.T.	VEABRIN	cluster verbranden	NOH	
Gons, J.	Wavin	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Gons, J.	Wavin	Wergroep recycling	IOP/MT/R	
Grootveld, G. van	VROM-DGM/A	stuurgroep	NOH	voorzitter
Grootveld, G. van	VROM-DGM/A	Stuurgroep afval preventie	A/P&H	
Grootveld, G. van	VROM-DGM/A	managementgroep	A/CO ₂	
Grootveld, G. van	VROM-DGM/A		A/ALG	
Grootveld, G. van	VROM-DGM/A	koepel	A/CO ₂	beheer: aluminium
Gulick, A. van	St. Verpakking en Milieu	College van Onafh. Deskundigen	NOH	
Haastrecht, C.J. van	Novem	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	
Heul, W. van der	EZ-DGI en R	projectgroep Milieutechnologie	IOP	
Heul, W. van der	EZ-DGI en R	projectgroep Milieutechnologie	PBTS	
Hoogendoorn, D.	VROM-DGM/A	koepel	A/CO ₂	beheer: compostering GFT, thermische verwerking
Hoogendoorn, D.	VROM-DGM/A		A/ALG	
Hoogendoorn, D.	VROM-DGM/A	managementgroep	A/CO ₂	
Hoogenkamp, A.	RIVM-LAE	ATA	STMTA	
Hulst, H.	Novem		STMTA	beheerder
Jeuring, Z.	EZ-DGE	overleggroep DGI en R - DGE	EZ-programma's	
Jong, B. de	V&W-FSO	Wergroep	ITABB	
Jong, B. de	V&W-FSO	subwerkgroep	ITABB	
Joosten, J.	RIVM-LAE	cluster GFT	NOH	
Joosten, J.	RIVM-LAE		NOH	inzameling, hergebruik
Joosten, J.	RIVM-LAE		A/P&H	verpakkingen
Joosten, J.	RIVM-LAE	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Kamphuis, Ch.	RIVM-LAE		NOH	slak, bouw en sloopafval
Kamphuis, Ch.	RIVM-LAE	Wergroep	ITABB	
Kamphuis, Ch.	RIVM-LAE		A/P&H	bouw en sloopafval
Karres, J.J.C.	LNV-DNMF	Wergroep	ITABB	
Kattouw, M.	VROM-DGM/A		A/P&H	papier, karton
Kleefkens, O.	EZ-DGE	cluster produktontwikkeling	NOH	
Klein, E.	LNV-VAAP	projectgroep Milieutechnologie	IOP	
Klein, E.	LNV-VAAP	projectgroep Milieutechnologie	PBTS	
Klingenberg, A.	Stichting Natuur en Milieu	College van Onafh. Deskundigen	NOH	
Klingenberg, A.	Stichting Natuur en Milieu	stuurgroep	NOH	
Knol, K.E.	StiPT		IOP/MT/R	beheerder
Knol, K.E.	StiPT	Wergroep recycling	IOP/MT/R	secretaris
Knol, K.E.	StiPT	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	secretaris

naam	organisatie	overleggroep	programma	functie/expertise gebied
Koning, C.E.	DSM	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Kooy, A.	StiPT		PBTS/MT	beheerder
Korver, M.	VROM-DGM/A		A/ALG	
Koumans, W.A.	...	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	voorzitter
Koumans, W.A.	...	College van Externe Deskundigen	PBTS/MT	voorzitter
Kruijdenberg, H.J.M.	Novem	cluster GFT	NOH	
Kruijdenberg, H.J.M.	Novem	cluster produktontwikkeling	NOH	
Kruijdenberg, H.J.M.	Novem	cluster verbranden	NOH	
Kruijdenberg, H.J.M.	Novem		NOH	beheerder
Leenders, P.	VEABRIN	cluster verbranden	NOH	
Leeuw, B. de	EZ-SCM	projectgroep Milieutechnologie	IOP	
Leeuw, B. de	EZ-SCM	projectgroep Milieutechnologie	PBTS	
Leijendekker, H.P.H.M.	VROM-DGM/A		A/ALG	
Lenstra, J.	VROM-DGM/L	managementgroep	A/CO ₂	
Lenstra, J.	VROM-DGM/L	koepel	A/CO ₂	beheer: mestvergisting
Lidth de Jeude, J.W. van	VROM-DGM/B	Programma voorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Lidth de Jeude, J.W. van	VROM-DGM/B	ATA	STMTA	
Lidth de Jeude, J.W. van	VROM-DGM/B	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Lidth de Jeude, J.W. van	VROM-DGM/B	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	
Lith, H.	VROM-DGM/A	ATA	STMTA	
Lookeren Campagne, N. van	Shell	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	
Lookeren Campagne, N. van	Shell	College van Externe Deskundigen	PBTS	
Lousada, E.G.	EZ-DGI en R	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	
Lubeck, A.	VNO	Stuurgroep afval preventie	A/P&H	
Lucassen, W.H.P.	Philips/Mirec	Programma voorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Lucassen, W.H.P.	Philips/Mirec	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Maes, A.J.M.M.	EZ-ATB	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	voorzitter
Martens, W.	RIVM-LAE	cluster GFT	NOH	
Martens, W.	RIVM-LAE		NOH	composteren, GFT
Meier, P.	RIVM-LAE		A/P&H	jarosiet, batterijen
Meier, P.	RIVM-LAE		NOH	verwerkingstechnieken, zware metalen
Meiling, K.	RIVM-LAE		NOH	kunststoffen, hout
Möller, M.	Universiteit Twenthe	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Mom, A.J.A.	CIVI	Programma voorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Montanus, P.J.T.M.	VROM-DVEB	Werkgroep	ITABB	
Nagelhout, D.	RIVM-LAE		NOH	inzameling, hergebruik
Nagelhout, D.	RIVM-LAE		A/P&H	verpakkingen

naam	organisatie	overleggroep	programma	functie/expertise gebied
Niël, E.M.M.G.	Milieuinstituut Brabant	Programma voorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Nielen, van F.	Novem	cluster produktontwikkeling	NOH	
Nijkerk, A.A.	FHG	stuurgroep	NOH	
Oppedijk Van Veen, W.M.	TUD	College van Onafh. Deskundigen	NOH	
Parmentier, J.H.	TNO	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	
Peters, J.	VROM-DGM/B	Stuurgroep afval preventie	A/P&H	
Peze, H.F.	...	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	voorzitter werkgroep IOP/MT/Milieubiotechnologie
Peze, H.F.	...	College van Externe Deskundigen	PBTS/MT	voorzitter werkgroep IOP/MT/Milieubiotechnologie
Pieters, J.	VROM-DGM/B	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	
Pols, H.	V&W-RIZA	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	
Quarles van Ufford, J.J.	RIVM-BIS	Werkgroep	ITABB	
Roos, M. de	VROM-DGM/A	cluster GFT	NOH	
Rulkens, W.H.	Landbouw Universiteit	College van Externe Deskundigen	PBTS	
Rulkens, W.H.	Landbouw Universiteit	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	
Scheepmaker, A.	TNO	College van Onafh. Deskundigen	NOH	
Schelleman, F.J.M.	EZ-DGI en R	overleggroep DGI en R - DGE	EZ-programma's	
Schelleman, F.J.M.	EZ-DGI en R	cluster produktontwikkeling	NOH	
Schelleman, F.J.M.	EZ-DGI en R	projectgroep Milieutechnologie	IOP	project leider
Schelleman, F.J.M.	EZ-DGI en R	projectgroep Milieutechnologie	PBTS/MT	project leider
Schieven, E.	EZ-DGI en R	cluster produktontwikkeling	NOH	
Schieven, E.	EZ-DGI en R	projectgroep Milieutechnologie	IOP	
Schieven, E.	EZ-DGI en R	projectgroep Milieutechnologie	PBTS	
Schipper, M.	RIVM-LAE	cluster verbranden	NOH	
Schipper, M.	RIVM-LAE		NOH	verbranden
Schröder, C.	EZ-SCM	Stuurgroep afval preventie	A/P&H	
Schut, J.F.	PGEM	taakgroep	EWAB	
Seeger, P.R.	EZ-DGI en R	Werkgroep	ITABB	
Sein, A.A.	RIVM-LAE		NOH	kunststoffen, dioxines
Sein, A.A.	RIVM-LAE	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Sein, A.A.	RIVM-LAE		A/P&H	kunststoffen
Senden, M.M.G.	Shell	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Smakman, G.	Novem	cluster GFT	NOH	
Smakman, G.	Novem		EWAB	beheerder
Smakman, G.	Novem	taakgroep	EWAB	
Smid, T.J.C.	...	Programma voorbereidingscommissie	IOP/MT/R	voorzitter
Span, M.	VROM-DGM/A		A/ALG	
Span, M.	VROM-DGM/A		A/ALG	onderzoekscoördinator
Span, M.	VROM-DGM/A	stuurgroep	NOH	

naam	organisatie	overleggroep	programma	functie/expertise gebied
Spek, W.	StIPT		A/CO ₂	uitvoering, mest
Stassen, H.E.M.	BTG	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Steen, H. van der	VROM-DGM/A		A/P&H	hkw's
Stein Callenfels, G.W. van	...	College van Externe Deskundigen	PBTS	
Stein Callenfels, G.W. van	...	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	
Straatsma, G.W.	VROM-DGV/OOB	Werkgroep	ITABB	
Strietman, H.	VROM-DGM/SR	cluster produktontwikkeling	NOH	
Strikkers, A.F.	FHG	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Strikkers, A.F.	FHG	stuurgroep	NOH	
Suijkerbuijk, H.J.M.	Novem	cluster produktontwikkeling	NOH	
Suijkerbuijk, H.J.M.	Novem		NOH	beheerder
Swaaij, W.P.M. van	Universiteit Twenthe	College van Externe Deskundigen	PBTS/MT	voorzitter werkgroep IOP/MT/Preventie
Swaaij, W.P.M. van	Universiteit Twenthe	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	voorzitter werkgroep IOP/MT/Preventie
Sypkens Smit, A.T.	VEEN	taakgroep	EWAB	
Tigchelhof, A.	StIPT		A/CO ₂	uitvoering, compostering
Torren, H.J. van der	StIPT	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	waarnemer
Veen, G. van	StIPT		A/CO ₂	uitvoering, thermische verwerking
Veen, G. van	StIPT		PBTS/MT	beheerder
Veen, H. van der	VROM-DGM/A		ITABB	beheerder
Veen, H. van der	VROM-DGM/A	subwerkgroep	ITABB	
Veen, H. van der	VROM-DGM/A	Werkgroep	ITABB	
Veerman, K.	VROM-DGM/A		A/P&H	slak en vliegas
Velde, J. van de	Novem	cluster produktontwikkeling	NOH	
Velde, J. van de	Novem		NOH	beheerder
Velzen, C.J. van	VROM-DGM/A		A/ALG	
Verhagen, H.	RIVM-LAE		A/P&H	informatiedocumenten, hkw's, oxykalkslik
Verhagen, H.	RIVM-LAE		NOH	preventie, bedrijfsafvalstoffen
Visscher, K.	RIVM-LAE	College van Externe Deskundigen	PBTS	
Visscher, K.	RIVM-LAE	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	
Vliet, E. van	VROM-DGM/A		A/P&H	autobanden, autowrakken, shredderstof, bouw en sloopafval
Vliet, R.E. van	EZ-DGI en R	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	secretaris
Vlugt, A.J. van der	VROM-DGM/B	projectgroep Milieutechnologie	IOP	
Vlugt, A.J. van der	VROM-DGM/B	projectgroep Milieutechnologie	PBTS	
Vlugt, A.J. van der	VROM-DGM/B	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	
Vos, J.	RIVM-LAE	cluster verbranden	NOH	
Vos, J.	RIVM-LAE		NOH	verbranden
Vos, J.	RIVM-LAE		A/P&H	autowrakken

naam	organisatie	overleggroep	programma	functie/expertise gebied
Voskamp, H.A.	FHG	College van Onafh. Deskundigen	NOH	
Vries, R. de	KEMA	taakgroep	EWAB	
Wardenaar, J.C.	KEMA	taakgroep	EWAB	
Weelden, P. van	EZ-DGI en R	Werkgroep	ITABB	
Weerd, M. de	RIVM-LAE		NOH	beheerder
Weerd, M. de	RIVM-LAE	cluster GFT	NOH	
Weerd, M. de	RIVM-LAE	cluster verbranden	NOH	
Weerd, M. de	RIVM-LAE		A/P&H	autobanden
Weerd, M. de	RIVM-LAE	ATA	STMTA	
Wely, F.E. van	TNO	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Werff, B.J. van der	VROM-DCB	Werkgroep	ITABB	
Westerhuis, A.	EZ-SCM	Werkgroep	ITABB	
Westerhuis, A.	EZ-SCM	stuurgroep	NOH	
Westerling, F.J.	LNv	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	
Witmond, B.J.	EZ-DGI en R	projectgroep Milieutechnologie	PBTS	
Witmond, B.J.	EZ-DGI en R	overleggroep DGI en R - DGE	EZ-programma's	
Witmond, B.J.	EZ-DGI en R	projectgroep Milieutechnologie	IOP	
Woudstra, T.J.	EZ-DGI en R	projectgroep Milieutechnologie	PBTS	
Woudstra, T.J.	EZ-DGI en R	projectgroep Milieutechnologie	IOP	
Wouterse, K.	StiPT		PBTS/MT	beheerder
Zeeman, J.H.	Viro consult	College van Onafh. Deskundigen	NOH	
Zwalve, W.	StiPT		A/CO ₂	uitvoering, aluminium
Zwalve, W.	StiPT		PBTS/MT	beheerder
Zwalve, W.	StiPT	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	secretaris
Zwalve, W.	StiPT	managementgroep	A/CO ₂	secretaris
Zwalve, W.	StiPT		IOP/MT/R	beheerder
Zwalve, W.	StiPT	College van Externe Deskundigen	PBTS/MT	secretaris
Zwan, J. Th van der	V&W-DWW	Werkgroep	ITABB	
Zwan, J. Th van der	V&W-DWW	subwerkgroep	ITABB	

4.2 Betrokkenen in de afvalstoffenonderzoekprogrammering: gesorteerd op organisatie

organisatie	naam	overleggroep	programma	functie/expertise gebied
...	Bus, W.	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	
...	Koumans, W.A.	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	voorzitter
...	Koumans, W.A.	College van Externe Deskundigen	PBTS/MT	voorzitter
...	Peze, H.F.	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	voorzitter werkgroep IOP/MT/Milieubiotechnologie
...	Peze, H.F.	College van Externe Deskundigen	PBTS/MT	voorzitter werkgroep IOP/MT/Milieubiotechnologie
...	Smid, T.J.C.	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	voorzitter
...	Stein Callenfels, G.W. van	College van Externe Deskundigen	PBTS	
...	Stein Callenfels, G.W. van	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	
BMRO	Donders, A.P.P.	College van Onafh. Deskundigen	NOH	
BTG	Stassen, H.E.M.	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
CIVI	Mom, A.J.A.	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
DSM	Koning, C.E.	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Energiebedrijf ZHW	Barkhuysen, K.	taakgroep	EWAB	
EZ-ATB	Enst, J.W.A. van	projectgroep Milieutechnologie	IOP	secretaris stuurgroep IOP
EZ-ATB	Enst, J.W.A. van	projectgroep Milieutechnologie	PBTS/MT	secretaris stuurgroep IOP
EZ-ATB	Enst, J.W.A. van	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
EZ-ATB	Enst, J.W.A. van	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	secretaris
EZ-ATB	Maes, A.J.M.M.	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	voorzitter
EZ-DGE	Brouwer, H.E.	overleggroep DGI en R - DGE	EZ-programma's	
EZ-DGE	Buys, M.	overleggroep DGI en R - DGE	EZ-programma's	
EZ-DGE	Buys, M.	stuurgroep	NOH	
EZ-DGE	Buys, M.	taakgroep	EWAB	
EZ-DGE	Jeuring, Z.	overleggroep DGI en R - DGE	EZ-programma's	
EZ-DGE	Kleefkens, O.	cluster produktontwikkeling	NOH	
EZ-DGI en R	Dumont, M.F.	projectgroep Milieutechnologie	PBTS	
EZ-DGI en R	Dumont, M.F.	projectgroep Milieutechnologie	IOP	
EZ-DGI en R	Dumont, M.F.	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
EZ-DGI en R	Heul, W. van der	projectgroep Milieutechnologie	IOP	
EZ-DGI en R	Heul, W. van der	projectgroep Milieutechnologie	PBTS	
EZ-DGI en R	Lousada, E.G.	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	
EZ-DGI en R	Schelleman, F.J.M.	cluster produktontwikkeling	NOH	
EZ-DGI en R	Schelleman, F.J.M.	overleggroep DGI en R - DGE	EZ-programma's	

organisatie	naam	overleggroep	programma	functie/expertise gebied
EZ-DGI en R	Schelleman, F.J.M.	projectgroep Milieutechnologie	PBTS/MT	project leider
EZ-DGI en R	Schelleman, F.J.M.	projectgroep Milieutechnologie	IOP	project leider
EZ-DGI en R	Schieven, E.	cluster produktontwikkeling	NOH	
EZ-DGI en R	Schieven, E.	projectgroep Milieutechnologie	PBTS	
EZ-DGI en R	Schieven, E.	projectgroep Milieutechnologie	IOP	
EZ-DGI en R	Seeger, P.R.	Werkgroep	ITABB	
EZ-DGI en R	Vliet, R.E. van	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	secretaris
EZ-DGI en R	Weelden, P. van	Werkgroep	ITABB	
EZ-DGI en R	Witmond, B.J.	overleggroep DGI en R - DGE	EZ-programma's	
EZ-DGI en R	Witmond, B.J.	projectgroep Milieutechnologie	PBTS	
EZ-DGI en R	Witmond, B.J.	projectgroep Milieutechnologie	IOP	
EZ-DGI en R	Woudstra, T.J.	projectgroep Milieutechnologie	PBTS	
EZ-DGI en R	Woudstra, T.J.	projectgroep Milieutechnologie	IOP	
EZ-SCM	Leeuw, B. de	projectgroep Milieutechnologie	IOP	
EZ-SCM	Leeuw, B. de	projectgroep Milieutechnologie	PBTS	
EZ-SCM	Schröder, C.	Stuurgroep afval preventie	A/P&H	
EZ-SCM	Westerhuis, A.	Werkgroep	ITABB	
EZ-SCM	Westerhuis, A.	stuurgroep	NOH	
FHG	Strikkers, A.F.	stuurgroep	NOH	
FHG	Strikkers, A.F.	Programma voorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
FHG	Nijkerk, A.A.	stuurgroep	NOH	
FHG	Voskamp, H.A.	College van Onafh. Deskundigen	NOH	
KEMA	Vries, R. de	taakgroep	EWAB	
KEMA	Wardenaar, J.C.	taakgroep	EWAB	
Landbouw Universiteit	Rulkens, W.H.	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	
Landbouw Universiteit	Rulkens, W.H.	College van Externe Deskundigen	PBTS	
LNV	Westerling, F.J.	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	
LVN-DNMF	Karres, J.J.C.	Werkgroep	ITABB	
LVN-VAAP	Klein, E.	projectgroep Milieutechnologie	PBTS	
LVN-VAAP	Klein, E.	projectgroep Milieutechnologie	IOP	
Milieuinstituut Brabant	Niël, E.M.M.G.	Programma voorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
NBM	Costerus, A.	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
NFK	Blom, L.	College van Externe Deskundigen	PBTS/MT	voorzitter werkgroep IOP/MT/recycling
NFK	Blom, L.	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	voorzitter werkgroep IOP/MT/recycling
NFK	Blom, L.	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	voorzitter
NFK	Blom, L.	Programma voorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Novem	Boesten, R.		STMTA	beheerder

organisatie	naam	overleggroep	programma	functie/expertise gebied
Novem	Booy, M.	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	
Novem	Braber, K.		EWAB	beheerder
Novem	Drooge, B. van	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	
Novem	Haastrecht, C.J. van	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	
Novem	Hulst, H.		STMTA	beheerder
Novem	Kruijdenberg, H.J.M.	cluster produktontwikkeling	NOH	
Novem	Kruijdenberg, H.J.M.	cluster GFT	NOH	
Novem	Kruijdenberg, H.J.M.		NOH	beheerder
Novem	Kruijdenberg, H.J.M.	cluster verbranden	NOH	
Novem	Nielen, van F.	cluster produktontwikkeling	NOH	
Novem	Smakman, G.	taakgroep	EWAB	
Novem	Smakman, G.		EWAB	beheerder
Novem	Smakman, G.	cluster GFT	NOH	
Novem	Suijkerbuijk, H.J.M.	cluster produktontwikkeling	NOH	
Novem	Suijkerbuijk, H.J.M.		NOH	beheerder
Novem	Velde, J. van de		NOH	beheerder
Novem	Velde, J. van de	cluster produktontwikkeling	NOH	
O&W-DGHW	Baas, W.	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	
O&W-DGWB	Blaauw, H.J.	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	
PGEM	Schut, J.F.	taakgroep	EWAB	
Philips	Drift, A. van der	Programma voorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Philips/Mirec	Lucassen, W.H.P.	Programma voorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Philips/Mirec	Lucassen, W.H.P.	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Provincie Zuid Holland	Bregten, P.A.	taakgroep	EWAB	
RIVM-BIS	Quarles van Ufford, J.J.	Werkgroep	ITABB	
RIVM-LAE	Aalbers, A.		NOH	analyse
RIVM-LAE	Anthonissen, I.		NOH	slak en vliegas
RIVM-LAE	Anthonissen, I.		A/P&H	slak en vliegas
RIVM-LAE	Beker, D.		NOH	storten en vergisting
RIVM-LAE	Blom, W.F.		NOH	analyse methoden, acceptatie normen
RIVM-LAE	Bremmer, H.		NOH	verwerkingstechniek
RIVM-LAE	Duvoort, G.	cluster produktontwikkeling	NOH	
RIVM-LAE	Duvoort, G.		NOH	bestuurlijke aspecten, preventie, scheiding aan de bron
RIVM-LAE	Hoogenkamp, A.	ATA	STMTA	
RIVM-LAE	Joosten, J.	Programma voorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
RIVM-LAE	Joosten, J.		NOH	inzameling, hergebruik

organisatie	naam	overleggroep	programma	functie/expertise gebied
RIVM-LAE	Joosten, J.	cluster GFT	NOH	
RIVM-LAE	Joosten, J.		A/P&H	verpakkingen
RIVM-LAE	Kamphuis, Ch.		NOH	slak, bouw en sloopafval
RIVM-LAE	Kamphuis, Ch.	Werkgroep	ITABB	
RIVM-LAE	Kamphuis, Ch.		A/P&H	bouw en sloopafval
RIVM-LAE	Martens, W.	cluster GFT	NOH	
RIVM-LAE	Martens, W.		NOH	composteren, GFT
RIVM-LAE	Meier, P.		A/P&H	jarosiet, batterijen
RIVM-LAE	Meier, P.		NOH	verwerkingstechnieken, zware metalen
RIVM-LAE	Meiling, K.		NOH	kunststoffen, hout
RIVM-LAE	Nagelhout, D.		A/P&H	verpakkingen
RIVM-LAE	Nagelhout, D.		NOH	inzameling, hergebruik
RIVM-LAE	Schipper, M.	cluster verbranden	NOH	
RIVM-LAE	Schipper, M.		NOH	verbranden
RIVM-LAE	Sein, A.A.		NOH	kunststoffen, dioxines
RIVM-LAE	Sein, A.A.	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
RIVM-LAE	Sein, A.A.		A/P&H	kunststoffen
RIVM-LAE	Verhagen, H.		A/P&H	informatiedocumenten, hkw's, oxykalkslik
RIVM-LAE	Verhagen, H.		NOH	preventie, bedrijfsafvalstoffen
RIVM-LAE	Visscher, K.	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	
RIVM-LAE	Visscher, K.	College van Externe Deskundigen	PBTS	
RIVM-LAE	Vos, J.		NOH	verbranden
RIVM-LAE	Vos, J.		A/P&H	autowrakken
RIVM-LAE	Vos, J.	cluster verbranden	NOH	
RIVM-LAE	Weerd, M. de	cluster verbranden	NOH	
RIVM-LAE	Weerd, M. de	cluster verbranden	NOH	
RIVM-LAE	Weerd, M. de		NOH	beheerder
RIVM-LAE	Weerd, M. de		A/P&H	autobanden
RIVM-LAE	Weerd, M. de	ATA	STMTA	
RUG	Beenackers, A.A.C.M.	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Shell	Lookeren Campagne, N. van	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	
Shell	Lookeren Campagne, N. van	College van Externe Deskundigen	PBTS	
Shell	Senden, M.M.G.	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Stichting Natuur en Milieu	Klingenberg, A.	College van Onafh. Deskundigen	NOH	
Stichting Natuur en Milieu	Klingenberg, A.	stuurgroep	NOH	
St. Verpakking en Milieu	Gulick, A. van	College van Onafh. Deskundigen	NOH	
StIPT	Dees, P.J.	College van Externe Deskundigen	PBTS/MT	secretaris

organisatie	naam	overleggroep	programma	functie/expertise gebied
StiPT	Dees, P.J.	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
StiPT	Dees, P.J.	projectgroep Milieutechnologie	IOP	
StiPT	Dees, P.J.	projectgroep Milieutechnologie	PBTS	
StiPT	Dees, P.J.	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	secretaris
StiPT	Knol, K.E.	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	secretaris
StiPT	Knol, K.E.	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	secretaris
StiPT	Knol, K.E.		IOP/MT/R	beheerder
StiPT	Kooy, A.		PBTS/MT	beheerder
StiPT	Spek, W.		A/CO ₂	uitvoering, mest
StiPT	Tigchelhof, A.		A/CO ₂	uitvoering, compostering
StiPT	Torren, H.J. van der	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	waarnemer
StiPT	Veen, G. van		A/CO ₂	uitvoering, thermische verwerking
StiPT	Veen, G. van		PBTS/MT	beheerder
StiPT	Wouterse, K.		PBTS/MT	beheerder
StiPT	Zwalve, W.		IOP/MT/R	beheerder
StiPT	Zwalve, W.		PBTS/MT	beheerder
StiPT	Zwalve, W.	College van Externe Deskundigen	PBTS/MT	secretaris
StiPT	Zwalve, W.	managementgroep	A/CO ₂	secretaris
StiPT	Zwalve, W.		A/CO ₂	uitvoering, aluminium
StiPT	Zwalve, W.	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	secretaris
TNO	Duyverman, C.J.	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
TNO	Duyverman, C.J.	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
TNO	Parmentier, J.H.	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	
TNO	Scheepmaker, A.	College van Onafh. Deskundigen	NOH	
TNO	Wely, F.E. van	Programmavoorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
TUD	Dalmijn, W.L.	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
TUD	Oppedijk Van Veen, W.M.	College van Onafh. Deskundigen	NOH	
Universiteit Twenthe	Burggraaf, A.J.	stuurgroep IOP	IOP/MT/R	
Universiteit Twenthe	Möller, M.	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
Universiteit Twenthe	Swaaij, W.P.M. van	Programmacollege IOP/MT	IOP/MT/R	voorzitter werkgroep IOP/MT/Preventie
Universiteit Twenthe	Swaaij, W.P.M. van	College van Externe Deskundigen	PBTS/MT	voorzitter werkgroep IOP/MT/Preventie
V&W-DWW	Zwan, J. Th van der	Werkgroep	ITABB	
V&W-DWW	Zwan, J. Th van der	subwerkgroep	ITABB	
V&W-FSO	Jong, B. de	Werkgroep	ITABB	
V&W-FSO	Jong, B. de	subwerkgroep	ITABB	
V&W-RIZA	Pols, H.	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	
van Balkom	Bronckers, J.A.	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	

organisatie	naam	overleggroep	programma	functie/expertise gebied
VEABRIN	Cardon, A.	cluster verbranden	NOH	
VEABRIN	Cardon, A.	taakgroep	EWAB	
VEABRIN	Folmer, D.T.	cluster verbranden	NOH	
VEABRIN	Leenders, P.	cluster verbranden	NOH	
VEEN	Sypkens Smit, A.T.	taakgroep	EWAB	
Viro consult	Zeeman, J.H.	College van Onafh. Deskundigen	NOH	
VNO	Lubeck, A.	Stuurgroep afval preventie	A/P&H	
VROM-DCB	Werff, B.J. van der	Werkgroep	ITABB	
VROM-DGM/A	Adams, M.J.G.A.	cluster verbranden	NOH	
VROM-DGM/A	Adams, M.J.G.A.	stuurgroep	NOH	
VROM-DGM/A	Adams, M.J.G.A.	taakgroep	EWAB	
VROM-DGM/A	Allessie, M.	koepel	A/CO ₂	beheer: kunststoffen
VROM-DGM/A	Allessie, M.	managementgroep	A/CO ₂	
VROM-DGM/A	Allessie, M.		A/P&H	afvalolie, kunststoffen
VROM-DGM/A	Bohmann, R.	ATA	STMTA	
VROM-DGM/A	Bohmann, R.		A/P&H	beitsbaden, batterijen, oxykalkslik, jarosiet, straalgrit
VROM-DGM/A	Brugman, W.J.K.	managementgroep	A/CO ₂	voorzitter
VROM-DGM/A	Brugman, W.J.K.	Stuurgroep afval preventie	A/P&H	
VROM-DGM/A	Brugman, W.J.K.	Werkgroep	ITABB	voorzitter
VROM-DGM/A	Delsman, G.W.J.M.		A/ALG	
VROM-DGM/A	Dijk, M.	managementgroep	A/CO ₂	
VROM-DGM/A	Dijkzeul, A.H.J.		A/ALG	
VROM-DGM/A	Grootveld, G. van	koepel	A/CO ₂	beheer: aluminium
VROM-DGM/A	Grootveld, G. van	managementgroep	A/CO ₂	
VROM-DGM/A	Grootveld, G. van	stuurgroep	NOH	voorzitter
VROM-DGM/A	Grootveld, G. van	Stuurgroep afval preventie	A/P&H	
VROM-DGM/A	Grootveld, G. van		A/ALG	
VROM-DGM/A	Hoogendoorn, D.	koepel	A/CO ₂	beheer: compostering GFT, thermische verwerking
VROM-DGM/A	Hoogendoorn, D.	managementgroep	A/CO ₂	
VROM-DGM/A	Hoogendoorn, D.		A/ALG	
VROM-DGM/A	Kattouw, M.		A/P&H	papier, karton
VROM-DGM/A	Korver, M.		A/ALG	
VROM-DGM/A	Leijendekker, H.P.H.M.		A/ALG	
VROM-DGM/A	Lith, H.	ATA	STMTA	
VROM-DGM/A	Roos, M. de	cluster GFT	NOH	
VROM-DGM/A	Span, M.	stuurgroep	NOH	

organisatie	naam	overleggroep	programma	functie/expertise gebied
VROM-DGM/A	Span, M.	Werkgroep subwerkgroep	A/ALG	onderzoekscoördinator hkw's
VROM-DGM/A	Span, M.		A/ALG	
VROM-DGM/A	Steen, H. van der		A/P&H	beheerder slak en vliegass
VROM-DGM/A	Veen, H. van der		ITABB	
VROM-DGM/A	Veen, H. van der		ITABB	
VROM-DGM/A	Veen, H. van der		ITABB	
VROM-DGM/A	Veerman, K.		A/P&H	autobanden, autowrakken, shredderstof, bouw en sloopafval
VROM-DGM/A	Velzen, C.J. van		A/ALG	
VROM-DGM/A	Vliet, E. van		A/P&H	
VROM-DGM/B	Akker, F. van den	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	beheer: mestvergisting
VROM-DGM/B	Akker, F. van den	Werkgroep	ITABB	
VROM-DGM/B	Lidth de Jeude, J.W. van	Programma voorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
VROM-DGM/B	Lidth de Jeude, J.W. van	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	
VROM-DGM/B	Lidth de Jeude, J.W. van	ATA	STMTA	
VROM-DGM/B	Lidth de Jeude, J.W. van	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	
VROM-DGM/B	Peters, J.	Stuurgroep afval preventie	A/P&H	
VROM-DGM/B	Pieters, J.	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	
VROM-DGM/B	Vlugt, A.J. van der	projectgroep Milieutechnologie	IOP	
VROM-DGM/B	Vlugt, A.J. van der	projectgroep Milieutechnologie	PBTS	
VROM-DGM/B	Vlugt, A.J. van der	Stuurgroep Milieutechnologie	STMTA	
VROM-DGM/DWB	Eikelboom, R.T.	Werkgroep	ITABB	
VROM-DGM/L	Lenstra, J.	koepel	A/CO ₂	
VROM-DGM/L	Lenstra, J.	managementgroep	A/CO ₂	
VROM-DGM/SR	Berg, A.V. van den	Stuurgroep afval preventie	A/P&H	
VROM-DGM/SR	Bruijn, J.H.M. de	cluster produktontwikkeling	NOH	
VROM-DGM/SR	Bruijnes, C.	cluster produktontwikkeling	NOH	
VROM-DGM/SR	Strietman, H.	cluster produktontwikkeling	NOH	
VROM-DGV/OOB	Straatsma, G.W.	Werkgroep	ITABB	
VROM-DVEB	Montanus, P.J.T.M.	Werkgroep	ITABB	
Wavin	Gons, J.	Programma voorbereidingscommissie	IOP/MT/R	
Wavin	Gons, J.	Werkgroep recycling	IOP/MT/R	